

Suplimentul DE CULTURĂ

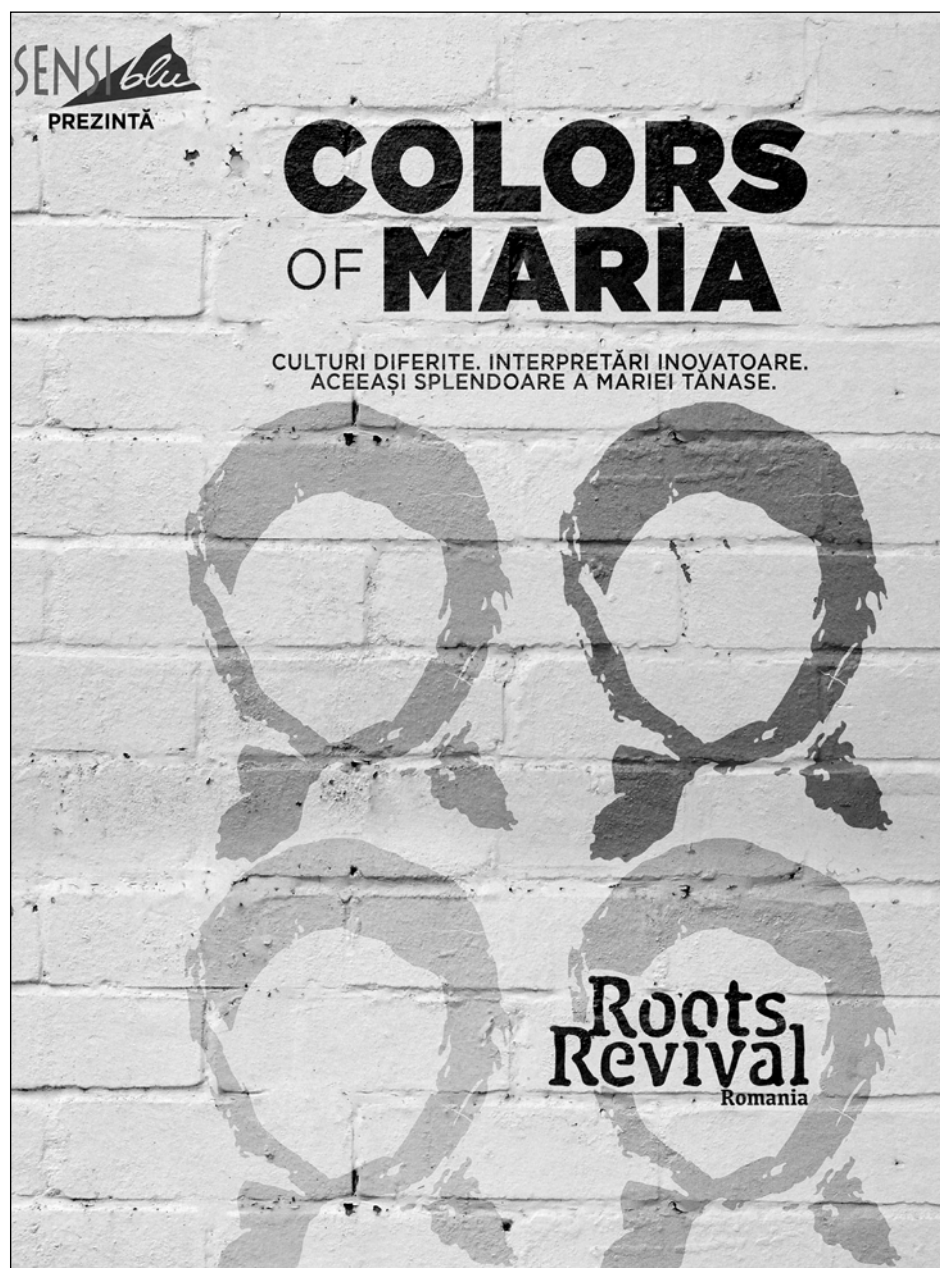
1,5
LEI

ANUL X » NR. 451 » 13 – 19 septembrie 2014 » Săptămânal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

„COLORS OF MARIA” – 11 CONCERTE ÎN 10 ORAȘE

Muzica Mariei Tănase pe ritmuri orientale

Când a apărut pe rețelele sociale melodia Mariei Tănase „Până când nu te iubeam” în interpretarea Pink Martini, videoclipul a devenit viral printre tinerii intelectuali cu acces la *share*. Proiectul „Colors of Maria” propune ceva similar, dar mult mai complex. Artiști din șapte țări vin cu propria viziune asupra muzicii cântate de Maria Tănase și o prezintă în 11 concerte care vor avea loc în 10 orașe ale țării în perioada 23 septembrie – 12 octombrie. Iar „Lume, lume” cu influențe iraniene nu sună rău deloc.

Citiți un text semnat de Răzvan Chiruță în » paginile 2-3

„Moldovenii nu prea au mersul la cinema în lista de distracții”

Interviu realizat de Iulia Blaga

„Suplimentul de cultură” vă propune un interviu cu Dumitru Marian, unul dintre inițiatorii Legii Cinematografiei din Republica Moldova, care va reforma din temelii industria de film.

» pag. 8-9

Festivalul de Film Central European n-a clintit Mediașul din torpoare

Iulia Blaga

Nu știu unde au fost cei „peste 10.000 de spectatori” ai Festivalului de Film Central European de la Mediaș (MECEFF), dar sigur s-au dus la filmele la care eu n-am fost.

» pag. 11

Ice Bucket Challenge: cât de rău este „narcisismul caritabil”?

Dragoș Cojocaru

În luna august întreaga planetă a fost cuprinsă de nebunie. Mii și mii de oameni, de la vecini la vedete, au început să își toarne găleți cu apă și gheață în cap, nominalizând alte trei persoane care să facă același gest. Totul a fost filmat și postat imediat pe YouTube sau Facebook.

» pag. 14

Cronică de carte

Drumul capodoperei spre ea însăși

Cristian Teodorescu

Deși dornic să debuteze, ca tot scriitorul, spune legenda, Agop se abține să scoată mai întâi *Manualul întâmplărilor* la iveală și începe cu *Ziua mâniei*, un roman istoric pe care o parte a criticii care conta la data apariției cărții l-a primit ca pe o producție minoră.

» pag. 10

„Colors of Maria“ sau despre muzica Mariei Tănase pe ritmuri orientale

Când a apărut pe rețelele sociale melodia Mariei Tănase „Până când nu te iubeam“ în interpretarea Pink Martini, videoclipul a devenit viral printre tinerii intelectuali cu acces la *share*. Proiectul „Colors of Maria“ propune ceva similar, dar mult mai complex. Artiști din șapte țări vin cu propria viziune asupra muzicii cântate de Maria Tănase și o prezintă în 11 concerte, care vor avea loc în 10 orașe ale țării în perioada 23 septembrie – 12 octombrie. Iar „Lume, lume“ cu influențe iraniene nu sună rău deloc.

Răzvan Chiruță

Ideea unui turneu național în care muzica Mariei Tănase să fie „trasă“ pe ritmuri orientale, bulgărești sau spaniole i-a aparținut artistului iranian Mehdi Aminian. El însuși virtuoz al unui instrument tradițional oriental, ney-ul, s-a îndrăgostit în 2011 de folclorul românesc după ce a participat la Festivalul Internațional „George Enescu“. „Mehdi s-a simțit puternic atras de universul muzicii tradiționale românești, astfel că s-a decis să călătorească în Maramureș, unde a studiat folclorul specific zonei respective. Aceste căutări au dus la elaborarea unui proiect muzical unic: Roots Revival Romania, dedicat în primul rând reinvierii tradițiilor muzicale și adaptării lor la vremurile în care trăim“, stă

scris în prezentarea artistului iranian de pe site-ul dedicat proiectului Roots Revival Romania. Experiența din Maramureș, dar și din prima serie de turnee dedicată muzicii din nordul României s-a materializat și într-un disc „Chapter One: Maramureș“.

Ulterior, Mehdi Aminian a descoperit-o și pe Maria Tănase, a devenit un pasionat al muzicii interpretei române și i-a venit ideea să ofere cântecelor ei o influență orientală, dar și contemporană. Tot artistul iranian a adunat încă șapte artiști din România, Bulgaria, Turcia, Spania, Franța și Armenia pasionați de melodiile Mariei Tănase și a decis să îi plimbe prin zece orașe ale României pentru a le prezenta compozițiile. Evident că există din nou și un disc, intitulat chiar *Colors of Maria*.

» **Orașele în care ajunge turneul „Colors of Maria“, organizat de Twin Arts: Craiova, Timișoara, Oradea, Cluj-Napoca, Sibiu, Brașov, Iași, Galați, Constanța, București.**

„Suplimentul de cultură“ a stat de vorbă cu Mehdi Aminian, dar și cu doi dintre artiștii implicați în turneul „Colors of Maria“ despre folclorul românesc, despre interesul lor pentru această muzică și, evident, despre Maria Tănase.

SENSI 60 PREZINTĂ

COLORS OF MARIA

CULTURI DIFERITE. INTERPRETĂRI INOVATOARE. ACEEAȘI SLENDOARE A MARIEI TĂNASE.

Roots Revival Romania

TURNEU NAȚIONAL
10 ORAȘE, 8 MUZICIENI DIN 7 ȚĂRI

Craiova - 23 SEPTEMBRIE - Teatrul Marin Sorescu	Brașov - 01 OCTOMBRIE - Centrul Reduta
Timișoara - 25 SEPTEMBRIE - Teatrul Național	Iași - 03 OCTOMBRIE - Teatrul Luceafulor
Oradea - 26 SEPTEMBRIE - Casa Sindicatelor	Galați - 04 OCTOMBRIE - Casa Studenților
Cluj-Napoca - 28 SEPTEMBRIE - Filarmonica Transilvania	Constanța - 06 OCTOMBRIE - Casa Sindicatelor
Sibiu - 29 SEPTEMBRIE - Casa Sindicatelor	București - 11 ȘI 12 OCTOMBRIE - Sala Radio

Biletete se găsesc în rețeaua EVENTIM (magazinul Germanos, Orange Shop, Vodafone, Domo, Bibliotecile Cărții și Humanitas) și online pe www.eventim.ro
Detalii pe www.roots-revival.com

ORGANIZATOR:

Mehdi Aminian: „Praful adus de comunism acoperă realitatea despre Maria Tănase“

Cum ați descoperit-o pe Maria Tănase?

La începutul șederii mele în România, am tot ascultat câteva melodii de la un prieten de-al meu, fără să știu ale cui sunt cântecele. Apoi, după ce am auzit muzica Mariei Tănase în original, pur și simplu m-am îndrăgostit. Și a devenit o importantă sursă de inspirație pentru mine.

Ce v-a atras la muzica ei și, mai ales, de unde vine această pasiune a dumneavoastră pentru folclorul românesc?

La Maria Tănase, am găsit și Vestul, și Estul. Probabil că acesta este cel mai fascinant lucru care m-a inspirat cu privire la opera sa. Am călătorit mult nu doar în Europa, dar și în jurul lumii și, după ce am asimilat toate influențele pe care diferite culturi ale lumii le-au avut asupra mea, m-am decis să creez Roots Revival, care își propune o abordare proaspătă și dinamică asupra muzicii tradiționale a României.

„Sper ca românii să vadă prin ochii mei ce bogății dețin“, declarați pe pagina de prezentare a turneului „Colors of Maria“. Ați avut sentimentul că românii nu o apreciază destul pe Maria Tănase sau tradițiile lor?

Nu spun că nu o apreciază destul, dar am sentimentul că praful adus de unele evenimente istorice din România, cum a fost comunismul, acoperă realitatea despre Maria Tănase. Noi, ca muzicieni străini, nu avem această prejudecată și putem privi subiectul dintr-o perspectivă nouă. Pe de altă parte, nici unul dintre noi nu o poate înțelege pe Maria Tănase cum o fac românii.

Ați locuit doi ani în mănăstirile sufite din Bosnia. Cum v-a marcat această perioadă și de ce ați plecat de acolo?

Cred că acolo a fost prima dată când am descoperit motivul pentru care am fost atras de acest instrument (ney – n.r.). Puterea sunetului său unic care te duce într-o

stare de extaz și dragoste a fost ceea ce aveam în comun cu sufiții. Dar eram prea curios să văd restul lumii cu propriii ochi. Așa că am continuat să călătoresc.

Ce influențe aduceți dumneavoastră repertoriului Mariei Tănase?

Cei opt muzicieni din acest proiect care vin din șapte țări ca ilustratori ai Mariei Tănase aduc propriile sentimente și propriul fundal cultural. Românii pot asista cu mândrie la un moment în care alte culturi se inspiră din cultura lor și melodiile românești sunt prezentate prin filtrul altor nații. Pot simți cum o doină din Maramureș îi poate aduce într-o stare de meditație extremă în fuziune cu o temă persană, sau cum un cântec de-al Mariei Tănase îi poate face să danseze și pe muzică bulgărească. La urma urmei, Roots Revival este tocmai despre modul cum diverite fundaluri muzicale sunt îmbinate de muzicieni tineri și inovativi, care sporesc elementele de frumos din fiecare cultură.

Monica Madas: „Mulți muzicieni străini vor să cânte muzică românească“

Monica Madas a început să cânte jazz mai mult dintr-un capriciu, ea absolvind secția de păpuși și marionete a Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografică București. Apoi a realizat un prim proiect în care a combinat free jazz și cântece tradiționale românești, „Doina jazzului“. În 2007 a emigrat în Marea Britanie, dar pasiunea ei pentru jazz și folclor românesc nu a dispărut. A creat Monooka's Caravan, care îmbină muzica românească cu cea a rromilor.

„Cântăreață, compozitoare și păpușară“, astfel sunteți prezentată pe site-ul turneului „Colors of Maria“. Cum se împacă cele trei „domenii“?

Se împacă bine și cu folos. Când de când eram mică, am studiat păpuși la UNATC și creez în fiecare zi, de la compoziții muzicale la spectacole de teatru pentru copii și adulți și, mai nou, ilustrații grafice și terapie prin muzică și artă plastică.

Cum ați trecut de la marionete la jazz?

Am început să cânt pe scenă în iarna lui 2005, după ce am participat la un workshop de jazz vocal susținut de Anca Parghel. După lecție, Anca m-a invitat să cânt o piesă tradițională românească cu improvizație de jazz în următorul ei concert la Art Jazz Club. Totul s-a legat firesc și am continuat drumul experimentelor sonore. Eu nu am studiat muzica, cânt cum sunt, cânt cum simt. Atâta timp cât oamenii empatizează cu sunetele mele, iar eu mă simt liberă să creez, e tot ce contează pentru mine. Nu caut să urmez forme și convenții prestabilite. Sunt destui care o fac foarte bine.

Când am început să cânt în țară, muzicieni de specialitate au criticat felul „neconvențional“ de abordare a improvizației. Atunci am plecat din România ușor neînțeleasă, oița neagră din muzica de jazz autohtonă. Din pricină că improvizam mult, eram încadrată în stilul „jazz“, dar de fapt eu îmi făceam singură terapie cu sunete. Și mie, și celor care ascultau.

Nu îmi place să mă încadrez într-un gen muzical anume: pop, folclor sau

jazz. Îmi place să cânt și atât. Și mai ales să mă joc cu sunetele.

Ați creat în Marea Britanie Monooka's Caravan. Cum au primit britanicii combinația de folclor românesc și muzica rromilor?

În Londra am început să compun cântece cu versuri în engleză, acompaniindu-mă la chitară. Tot așa, un mix de sunete și armonii cu multă improvizație. Totul bazat pe propriile experiențe de viață: adaptarea la marele oraș, prietenii și poveștile lor, relații interpersonale, cu partenerul de viață, cu familia, vecinii, dorurile mele și ale cunoscuților mei, neîmpliniri sau momente de fericire atunci când un vis frumos prindea contur în realitate sau când pur și simplu îmi ieșea vreun proiect și totul avea sens.

Intrasem în cercul singer-songwriters din nord-estul metropolei. Mergeam la multe open mics și jam sessions și începusem să organizez un club lunar de concerte într-o cafenea în Stoke Newington (un mic și artistic cartier londonez), unde invităm muzicieni locali. Îmi cântam și eu repertoriul, dar de fiecare dată simțeam nevoia să cânt și piese tradiționale românești, în special doine fără acompaniament instrumental. Dor de casă. Publicul era fascinat. De unde e muzica asta? Care e povestea? Și plecau acasă cu un strop de magie românească.

În 2010 am cunoscut-o pe Meg Hamilton, violonista mea de suflet din Londra, mare iubitoare de muzică lăutărească și tot ce înseamnă folclor din zona balcanică, care a studiat sărguincios acest gen și acum e o mare specialistă în interpretarea folclorului românesc. Am pus bazele grupului Monooka's Caravan împreună cu alți doi muzicieni britanici, Matt Bacon – chitară și Paul Moylan – contrabas. Mai avem colaborări cu un tambalant talentat din Bacău, Vasile Cozma, sau alți muzicieni. Cântăm muzică din zona Carpaților românești cu oarecare improvizații vocale. Și din pricina faptului că muzicienii sunt totuși englezi. Oricât de minunați și talentați ar fi ei, tot nu sună tradițional și autohton. Și atunci, călătorim puțin prin zona experimentalului și acest fapt ne conferă un sunet mai aparte. Și nouă ne place, și publicului de asemenea.

Iar ca să vă răspund și mai în detaliu la întrebare: multe dintre piesele alese au fost promovate de muzicieni de la noi. Și mă refer aici

la clasicii din muzica lăutărească românească, și nu la kitch-ul ce se scoate acum pe piață. Acei maeștri, care la rândul lor au cules folclor românesc, au adăugat firesc izul lor șarmant prin interpretarea instrumentală și vocală, au folosit instrumente muzicale acustice și tradiționale, și nu „clape electronice“ sau alte efecte sonore de prost gust. Acei maeștri de demult care au pus multă pasiune și măiestrie și au inspirat generații de muzicieni. În ultimii ani, mai ales după fenomenul Tariful Haiducilor, mulți muzicieni străini vor să cânte muzică românească. Din fericire, vin generații noi de muzicieni care readuc sunetul frumos și curat al muzicii vechi. În proiectul Roots Revival Romania colaborez cu o voce excepțională din Maramureș, Maria Casandra Hauși, care cântă cu Badea Pitiș adevărate bijuterii de folclor autentic. Un alt excelent exemplu este formația Trei Parale pe care eu o admir enorm.

Ce vă atrage la muzica Mariei Tănase și ce înseamnă pentru dumneavoastră conceptul „Roots Revival Romania“?

Vocea ei plină de culoare și dramatism, felul unic în care interpretează cântecele populare. Am citit acum câteva luni un comentariu la unul din clipurile muzicale afișate pe pagina Roots Revival Romania în care cineva zicea de vocea mea că „nu e nici într-o sută de ani vocea de muzică populară“. Iaca bine. Nu cred că Roots Revival Romania își propune să facă un nou ansamblu de folclor. Proiectul e suma unor muzicieni din multe alte și diferite culturi, care s-au cunoscut în toamna lui 2013 în România și care, datorită lui Mehdi Aminian și lui Peter Hurley (pe care eu i-am întâlnit în 2012) și mai ales susținerii extraordinare din partea firmei Sensiblu, au avut ocazia să aducă împreună diversitate culturală și să concerteze în multe orașe din țară. Călătorim împreună în spațiul românesc, învățăm de fiecare dată, cu fiecare loc, tradiții, oameni, cântece. Anul trecut am fost inspirați de muzica din Maramureș. Anul ăsta, Maria Tănase. Poate la anul vom călători în Armenia, Turcia, Scoția și vom fi fascinați de tradițiile populare din zonele respective. Maria Tănase a tradus din piesele populare românești și le-a cântat în franceză. Un act creativ și elegant de promovare a valorilor culturale românești.

Mehmet Polat: „Maria Tănase a fost o cântăreață legendară“

Turcul Mehmet Polat este unul dintre cei mai cunoscuți interpreți la oud, un instrument cu coarde, vechi de peste 5.000 de ani. Muzica sa cunoaște numeroase influențe, africane și indiene, persane, turcești. De asemenea, a inventat o nouă tehnică de cântat la oud pentru mâna stângă, care permite abordarea unor teme mai dificile.

Ce este oud-ul și cum ați ajuns să îl folosiți?

Ud (cum se scrie în turcă) este strămoșul chitarei din ziua de azi, este un instrument vechi de 5.000 de ani, folosit des în țările din Orientul Mijlociu. Diferite forme ale sale pot fi găsite și în Europa Occidentală, cum ar fi lăuta, în Iran ca barbat, în România și Ungaria cobză. Am început să îl studiez când aveam 17 ani, în Istanbul. Încă de la prima atingere, de la prima încercare, m-am îndrăgostit de acest instrument, apoi a devenit pasiunea mea.

Ce știți despre Maria Tănase?

Maria Tănase a fost o cântăreață legendară, un simbol foarte important al folclorului românesc. Frumusețea minunată a vocii ei și buna stăpânire a artei cântatului, împreună cu șarmul ei, au rămas în inimile românilor.

Compozițiile dumneavoastră combină influențe din mai multe culturi. Ce căutați când intrați în contact pentru prima dată cu muzica tradițională a unui popor?

În funcție de caracterul particular al fiecărei muzici tradiționale, abordarea mea poate fi diferită. De exemplu, nu te poți apropia de muzica persană în același mod cum abordezi muzica cubaneză. Aștept ca muzica tradițională să mă atingă și să mă lase să mă mișc în spațiul ei de emoție, gândire și bucurie.

Ce ați păstrat din cultura românească în muzica dumneavoastră?

Iubesc modul românesc de articulare și ornamentare a melodiei, ritmurile și virtuozitatea. Le folosesc des în timpul solo-urilor și îmi oferă noi idei compoziționale.

festivalul internațional de literatură și traducere Iași • 2014

filit

www.filit-iasi.ro

ediția a II-a • 1-5 octombrie 2014

Proiect finanțat de Consiliul Județean Iași prin Muzeul Literaturii Române din Iași

Muzeul Literaturii Române Iași

Câțiva moderatori de emisiuni plus Horia Ivanovici

La loc TELEcomanda

Alex Savitescu

Nu știu dumneavoastră cum sunteți, dacă aveți emisiuni TV la care vă uitați cu patimă vecină cu nebunia. Eu, recunosc, am așa ceva. Iar unele dintre emisiunile astea sunt – unii veți râde, să fiți sănătoși – cele de dezbateri pe teme fotbalistice.

Nu fac lucrul ăsta cu masochism – dacă ați observat, nu am mai scris de foarte mult timp aici despre producții TV pe care nu le agreez. Dar o fac, câteodată, cu aceeași curiozitate cu care mă uit, uneori, la Animal Planet. Evident, nu includ toate talk-show-urile sportive în categoria asta – dar unul dintre ele merită o mică analiză.

Este vorba despre, cred, singura emisiune de la televiziunile românești care s-a mutat, cu tot cu prezentator, pe la vreo patru-cinci posturi tv. Nebunii ca mine care urmăresc de ani de zile producțiile astea știu deja că mă refer la „Fanatik Show”, făcută de un domn corpolent, cu un debit verbal de cod roșu și o voce de soprană amenințată cu cuțitul, care știe să-și cultive invitații cu care, bănuiesc, e interesat să aibă relații foarte bune. Nu am să uit niciodată, spre exemplu, câteva discuții purtate de

cei doi de-a lungul timpului, în care domnul moderator Horia Ivanovici îl peria pe acest personaj cu trecut turbure. Mă refer la celebrul Nicu Gheară, care și acum îl face pe domnul Ivanovici să tresară și să se incline respectuos, atunci când îi aude numele. În fapt, domnia sa aduce puțin cu un Dan Diaconescu mai rotofei, cu un debit verbal la fel de ridicat, cu la fel de fixe și puține idei, cu aceeași șmecherie în felul de a adresa întrebări unor invitați dispuși să accepte orice fel de poante. Peisajul unui platou de talk-show de la „Fanatik Show” – vă recomand să vă uitați o dată pe Look TV – aduce, de multe ori, cu acela al sălii în care tocmai s-a terminat o nuntă, iar nuntașii – ce până în urmă cu cinci minute chiuiau – s-au oprit brusc din reprezentare, fiindcă s-a apăsă butonul pe care scrie „în direct”.

Însă trebuie, probabil, să existe

și astfel de emisiuni și asemenea realizatori, desprinși parcă dintr-o altă dimensiune. Altfel, ar fi, poate, mai greu să apreciem faptul că, pe un post precum DigiSport, avem parte de talk-show-uri care se ridică și se mențin la un nivel foarte bun. Unul dintre ele, care se difuzează seara la ora zece, „Fotbal european”, se desfășoară, ca, de altfel, toate emisiunile de acest profil, în formatul gazdă plus trei invitați. Gazda e, de regulă, un realizator al postului TV, iar printre invitați se regăsesc specialiști, nu părerologi,

asa cum se mai întâmplă pe la alte posturi. Ceea ce am apreciat întotdeauna a fost limba română destul de bună pe care unii dintre foștii fotbaliști au învățat s-o vorbească. Si e de laudat lucrul ăsta, mai ales din partea unor oameni cărora nu li se cere așa ceva niciodată atâta timp cât joacă, dar pe seama cărora se fac mereu bancuri. Unul dintre ei este Ilie Dumitrescu, fostul mare internațional, despre care am citit, în urmă cu mai bine de cincisprezece ani, că și-a angajat profesor de limba română. Mă întreb, oare, câți

politicieni sau câți colegi de breaslă ai domnului Dumitrescu ar face lucrul ăsta, ca pe ceva absolut firesc?

În fond și la urma urmei, lumea emisiunilor de dezbateri sportive este la fel de pestriță precum cea a fotbalului. N-am să fiu rău și n-am să spun că avem parte de emisiuni de prima și de a doua divizie, dar avem parte de câțiva realizatori de calitate – Radu Naum, George Dobre și alții – și ne mai putem „delecta”, atunci când ne plictisim de normalitate, cu domnul Ivanovici.

Întâmplări și personaje

Florin Lăzărescu

Jurnal de fostă vacanță

1.

Mă uit tâmp la laptop, beau cafea și mă întreb cum mă cheamă, ce caut eu în viața mea, unde sunt fulgii de altădată, care-i sensul vieții și al poeziei, cine naiba m-a pus etc. După ani întregi de program făcut după cum vor mușchii mei, azi e prima mea zi de serviciu.

Cum nu pot adormi mai de vreme de 3 dimineața, cum e luni, cum e după concediu, mi se pare mai grav decât începutul pe față al războiului cu rușii. Și nimeni nu mă plânge, nu mă conduce până la mașină – toată lumea râde de ce mi se întâmplă. Îmi iau laptopul și mă duc.

2.

Nu-mi dau seama precis de ce-mi amintesc asta fix acum, pe așa zăpușeală, în bucătărie: mergem cu mașina undeva prin Munții Vrancei și insist să-i arăt Ralucăi o chestie care mă impresionează mai demult: Focul Viu. Nu mare lucru, în esență, dar totuși, pentru unul ca mine, fascinat întotdeauna de foc precum strămoșii noștri din peșteră, de văzut: un loc din care ies flăcări din piatră. Nici alea super-impresionante, niște scurgeri firave dintr-o pungă de gaz metan subterană, dar orișicât, iese foc din piatră. Ar fi și mai fain să le vedem noaptea, mă gândesc, dar is faine și

ziua. Pe drum, plouă cu găleata. Efect magic garantat, foc ieșit din piatră pe ploaie.

Ajungem la fața locului și cânci foc viu. E stins. Mă uit cu jale în găurile alea din piatră, verific pe rând dacă nu cumva măcar una păstrează un sâmbure de flăcăre. Nimic. Bă, mă mai gândesc eu, dar nu cumva îmi pot aduce o umilă contribuție la reaprinderea focului viu? Si, într-un avânt de entuziasm – mai ales, de inteligență –, bag mâna cu bricheta într-o gaură, apoi capul, ca să văd mai bine pe unde bolborosește scurgerea de gaz metan. Și scapăr bricheta. Reușesc să-l aprind. Cu o flamă din aia tipică fazelor din desenele animate, în urma căreia eroul rămâne un morman de cenușă, după o fracțiune de secundă. Din fericire, eu mi-am părilit doar genele.

3.

Le-am cumpărat părinților o conservă cu caracatiță din Lisabona,

că poate n-au mâncat oamenii în viața lor caracatiță. Mama a dus o bucată la nas, a strămbat din el, a închis ochii și s-a făcut că gustă. Cică-i bună, dar nu-i place. S-o mănânce tata. Tata a luat o bucată zdravănă – „Ce are, dă-o dracu’, tot animal e!” – și a mestecat-o comentând că-i cam tare carnea. Părea indecis. A mai luat o bucată, cu mămăligă – „Aha, să știi că-i chiar bună” –, apoi a dat sentința definitivă: „E fix ca iepurele!”.

4.

Cum luni am zis de rău, trebuie să spun și de bine: vineri pe la șase, când am coborât de la volan, am luat o pungă de cartofi pe care o uitasem de zile întregi în portbagaj, am închis mașina și am simțit brusc o euforie vecină cu orgasmul. Îmi venea să-l pup pe bătrânul care seară de seară fie își repară Trabantul, fie își plimbă copilul handicapat, de vârsta mea, prin fața blocului. Voiam să

mângâi pe cap pechinezul care umblă creanga la zece metri de stăpână și se repede mereu isteric la picioarele mele. Când am trecut cardul prin interfon, un rânjet cretin mi s-a întins până la urechi, ca și cum cineva mi-ar fi împins colțurile gurii cu degetele. Ce să fie, ce să fie, ce-am, bă, nene?! M-am prins în lift, în timp ce-mi priveam în oglindă rânjetul și ochii cu cearcăne cât pui de mătă.

Odată cu noul job și programul lui fix, mi-am regăsit vechile instincte proletare intacte: luni dimineață – depresie, vineri seara – euforie. S-a mai dus în mă-sa o săptămână și, dacă ai dat între timp la șabă, ignori sau uiți că viața e lipsită de noimă. Vii acasă simțind că ai în buzunarul de la piept un certificat ștampilat care-ți validează, îți justifică existența. Nici nu pot dormi de bucurie că în câteva ceasuri nu trebuie mă duc la serviciu.

Deținuții noștri politici

Pe principiul statutat de Caragiale în *O scrisoare pierdută* prin vocea lui Cațavencu, modelul nedeclarat al clasei politice românești, cum că trebuie să avem și noi faliții noștri, de câțva timp s-a iscat prin media o nouă nevoie: cea de deținuți politici. Regimul comunist a avut deținuți politici, dictatura antonesciană a avut și ea; chiar și înainte de asta România mare sau mică a avut mereu deținuți politici. Numai în regimul democratic de după 1989 nu s-a mai pomenit de așa ceva. Păi, e bine? Nu e bine. Au trecut totuși douăzeci și cinci de ani – un sfert de secol. Până când să n-avem și noi deținuții noștri politici?

Există, din fericire, oameni care lucrează la rezolvarea problemei: politicieni, jurnaliști, români verzi... ca la Caragiale. Astfel, cele mai faimoase personaje declarate „deținuți politici” în ultimii doi ani sunt fostul premier al României Adrian Năstase și fostul informator al Securității Dan Voiculescu, azi multimilionar și om de afaceri prosper. Îi aureolează cu această titlatură nu doar jurnaliștii de la posturile de televiziune deținute de familia deținutului politic Voiculescu, ci și personaje cu – s-ar zice – un minimum de competență sau prestigiu în domeniu. De exemplu, o distinsă doamnă de la televiziunea publică, realizatoarea unei serii de documentare despre condamnații politici

din închisorile comuniste, nu pare să aibă nici o problemă să-l plaseze pe Adrian Năstase într-o nobilă descendență a suferinței, alături de Iuliu Maniu sau Mircea Vulcănescu.

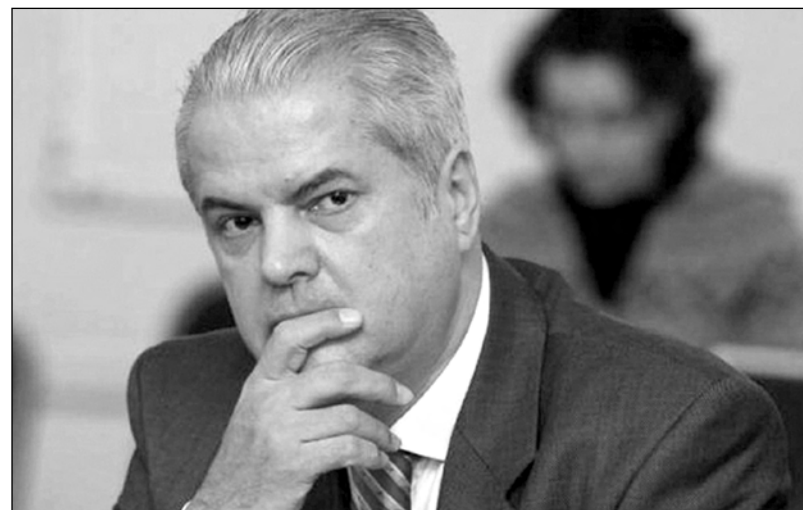
Am învățat în ultimii ani că la televiziune se poate orice. Totuși mă întreb cum ar arăta un memorial al durerii lui Adrian Năstase, deținut politic. Cât de frig îi va fi fost în celula în care a stat (totuși) mai puțin decât stăteau doar la anchetă deținuții politici din regimul comunist? Nici nu mai țin minte: oare Maniu își făcea publice opiniile și ideile politice pe vremea când stătea în închisoarea de la Sighet? Evident că pe vremea aceea nu existau nici internet, nici bloguri, ca pe vremea domnului Năstase,

dar poate că Iuliu Maniu își scria textele în celulă și le dădea gardienilor, pentru ca a doua zi ele să fie publicate ca editoriale în „Scinteia”. Poate că i se luau interviuri în care era întrebat ce crede despre liderii comuniști și despre condamnarea sa, iar românii îi citeau opiniile în ziarele vremii sau îi auzeau declarațiile la postul de radio național. Zău că nu mai rețin. Nu știu nici dacă Mircea Vulcănescu sau Gheorghe Brătianu au scris în închisoare vreo carte care le-ar fi redus condamnarea dacă nu s-ar fi grăbit să moară acolo.

Pe de altă parte, nu știu nici dacă domnul Năstase sau domnul Voiculescu vor fi fost bătuți de gardieni cu bocancii, dacă au fost scoși la muncă forțată, dacă au fost lăsați să flămânzească, au fost puși să-și consume propriile excremente sau li s-a refuzat dreptul la tratament medical. Dar presupun că pentru mulți astea sunt doar detalii ce țin de o epocă sau alta. S-au schimbat vremurile, s-au mai schimbat și deținuții politici. Nu pot decât să sper că memorialul durerii domnului Năstase ne va lămuri în curând pe toți, de vreme ce Domnia Sa a ieșit din închisoare după câteva

Românii e deștepți

Radu Pavel Gheo

luni, deși fusese condamnat la patru ani de detenție (iată, pentru deținuții politici din România de azi timpul zboară, nu alta!).

Așadar, dacă e să ne luăm după declarațiile unora sau altora, am rezolvat parțial problema deținuților politici: avem câțiva, aleși pe sprânceană. Singura nemulțumire – pe care n-am auzit-o exprimată public – e că deocamdată avem prea puțini. Doi-trei, maximum patru (mă gândesc, de exemplu, la deținutul politic Gheorghe Becali). Și câți astfel de deținuți avea în palmares

regimul comunist? Zeci, sute de mii... cine să mai știe exact? Oricum, nici nu suferă comparație cu sărăcia de acum.

Dacă tot e să rezolvăm această lipsă a regimului actual, măcar s-o facem cum trebuie. Să se mai strângă vreo câteva mii de deținuți politici de teapa domnilor Năstase și Voiculescu, ca să facem o treabă serioasă. Căci în ceea ce privește memorialele dedicate durerii lor, nu-mi fac griji: se vor găsi oricând profesioniști care să le-o investigheze, să le-o aline și să le-o proslăvească.

Cu telecomanda în mână, înainte marș către urna de vot

Vagonul cu vorbe

Florin Ghețu

„Ai văzut, dragă, ce-a zis la televizor despre X? Cum să faci așa ceva? Aveam încredere în el, dar m-a dezamăgit.”

Auzim des verdicte ca la Tribunal date pe stradă în cazul celor care populează scena politică. Nu ne mai interesează ce spune candidatul, ce proiecte are sau ce vrea să facă după ce ajunge în funcție. Nu vrem să-l cunoaștem sau măcar să-l ascultăm cu atenție. Nici să-l trecem prin filtrul propriu, ca să-l judecăm apoi ca la un examen. Poate fi oricât de competent, deja a picat testul. Profesori nu suntem noi, ci moderatorii TV: Mihai Gâdea, Dana Grecu, Robert Turcescu sau Lavinia Șandru.

Îl urăm pe candidatul X de cum rostește primele vorbe, că am auzit noi cum a zis idolul-moderator că omul are dunga la pantaloni strâmbă.

Nu avem răbdare să-l ascultăm, nici nu contează ce zice, e deja etichetat. I-am trage una peste cap înainte de a vedea prima sa apariție publică, pentru că a dat ceva trăsnet

la TV despre el cu vreo cinci seri în urmă.

De ce să facem comparații între X și Y, nu are rost, știm noi că X este prostul satului, iar Y e deșteptul planetei. Clar, da?

Și ce dacă vin candidații la noi în târg? Pierdere de timp, ne uităm la TV, că acolo le zice bine. Câți alegători au răbdare să-i analizeze la rece pe candidați, pentru ca apoi să hotărască în cunoștință de cauză cui dau votul? Foarte puțini.

Ne plac serviciile analogice sau digitale, ne regăsim în întrebarea adesea cretină a moderatorului, aproape intrăm în platou pentru a-i pupa sau injura pe toți. Nu vrem să gândim sau să votăm pragmatic, ci cu ură, conduși de răzburarea cu care ne-am tot hrănit în ultimii ani.

Peste vreo șapte săptămâni mergem la urne. Dar știm cum să alegem?

Ei, așa! Avem măcar câteva criterii în minte înainte de a ne repezi către pătrățelul negru de pe buletinul de vot? Hai că e deja comic! Cine mai are timp în ziua de azi să stea la analizat...

Ne-a mințit vreodată candidatul? A promis ceva în ultimul mandat și nu s-a ținut de cuvânt? Dacă da, de câte ori? Care a fost proiectul său cu care se poate lăuda? E om de încredere sau o țoaică care râde la întrebările incomode și plânge când nu e lăsat să vorbească măcar jumătate de oră când i se ridică mingi la fileu?

De ce ar trebui să fim atenți la alegerile din noiembrie? Ultimii zece ani ne-au dovedit cât de importante sunt alegerile prezidențiale. Președintele nu decide doar politica externă sau pune șefii de servicii, ci are suficiente pârghii pentru a influența și jocul intern.

Amintiți-vă de puterea pe care președintele Traian Băsescu o avea în 2005, la scurt timp după ce a ajuns șef al statului. E adevărat că a jucat pe muchia Constituției, dar nimeni nu e naiv să creadă că noul locatar de la Cotroceni va sta deoparte, uitându-se de dimineată

până seara în oglinda din birou.

Pe 2 și 16 noiembrie nu vom alege doar președintele, ci și drumul nostru pentru următorii zece ani. Adică vom stabili și guvernarea. Dacă iese Victor Ponta, PSD rămâne indiscutabil vioara întâi la Palatul Victoria. Dar și aici există multe semne de întrebare, pentru că am putea asista mai repede decât am crede acum la o luptă pentru putere în interiorul partidului. Cine va fi premierul lui Ponta? Vor accepta baronii PSD să aibă președintele, dar să nu simtă că au toată puterea în mână? Credeți pe de altă parte că Victoraș va fi o simplă păpușă, știind că va sta măcar cinci anișori la Cotroceni?

Lucrurile devin și mai interesante dacă triumfă dreapta, adică Iohannis. Cât va rezista actuala majoritate guvernamentală creată în jurul PSD? Nu i-aș da mai mult de câteva luni, pentru că deh, aleșii trec dintr-o parte în alta într-o noapte, dacă interesul național o cere. Că dreapta ar greși să forțeze preluarea guvernării e deja chestie de strategie, însă nici un liberal sau pedelist n-ar accepta să rămână în opoziție dacă ar simți vântul schimbării prin Parlament.

Pe de altă parte, în 2016, avem alegeri parlamentare, în timp ce următoarele prezidențiale vor fi abia în 2019. Credeți că noul președinte, oricare va fi el, nu se va implica

în formarea guvernului și nu va avea cuvântul decisiv în stabilirea premierului?

Scrutinel din noiembrie e mai important așadar decât pare la prima vedere. Alegerile astea nu sunt despre Băsescu, nici despre Antena 3, ci despre România următorilor zece ani.

Vor fi multe fumigene în săptămânile care urmează. Unele le vedem deja. Un sfat la care ar trebui să meditați: nu înghițiți tot ce vedeți la televizor. Gândiți-vă că nu votați vedete TV și nici moderatorii care le spun bine. Ascultați-i pe candidați, vedeți ce propun și ce vor să facă, apoi decideți singuri ce aveți de făcut în cabina de vot.

Dacă votul va fi unul rațional, putem spera ca lucrurile să se schimbe în bine din decembrie încolo. Uitați de telecomandă măcar când mergeți la urne.

Altfel, s-ar putea să regretăm cu toții peste ceva timp, iar când ne vom da seama de eroarea făcută, va fi prea târziu. Ne vom așeza din nou în fotolii, căutând nervoși telecomanda salvatoare. Însă nu va fi decât începutul unei alte amăgiri. Exact ca în povestea amozilor care s-au găsit pe internet. Și-au vorbit frumos un an de zile, ba și-au jurat dragoste veșnică, dar când s-au întâlnit și s-au cunoscut mai bine nu știau cum să scape mai repede unul de altul.

Rockin' by myself

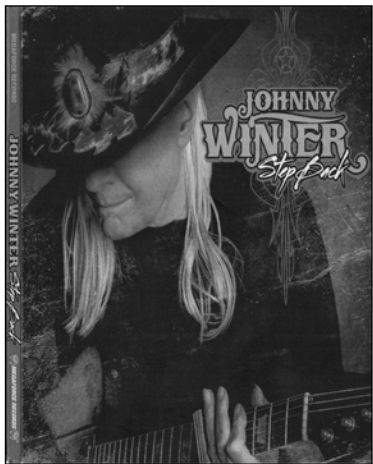
Dumitru Ungureanu

Amurgul zeilor

Mi-e greu să transcriu sentimentele ce mă fac melancolic, fără să adaug nici o picătură de tărie pentru „combaterea” sindromului. Realitatea însă e una și neîndurătoare: copiii epocii flower-power au ajuns babaláci, dacă nu oale și ulcele; ignoranța noilor generații este întrecută doar de uimirea lor că tot ce-și imaginează a fi inedit s-a mai făcut; gustul publicului în materie de showbizz a coborât așa de jos, încât o ironie simplă trece neobservată, iar o grosolanie face valuri și bani etc. etc. Nu mă împovărează nostalgia lucrurilor bune de altădată; mă amuză constatarea de-acum aproape o jumătate de secol, emisă de tatăl unui coleg de liceu: „S-a tâmpit omenirea și se va mai tâmpi!”. Când viața pe Terra e la limita căderii în răpa dezastrului final, să te lupți pentru sfere de influență, teritorii vitale și petrol ieftin sau „să asiguri securitatea popoului” omorând ființe nevinovate mi se pare tot atât de productiv ca aducerea luminii într-un beci cu banița, cum proceda personajul poveștii lui Ion Creangă. Iar când fanaticiiucid în numele divinității lor, incapabili să priceapă că Divinitatea este Una (sau nu este deloc!), chiar că nimic nu mai e de făcut cu omenirea. Si-atunci, dorința unui personaj, precum Comandantul Taylor, din *Planeta maimuțelor* (varianta originală, 1968), ca omenirea să dispară pentru a permite renașterea alteia, mai bună, pare pe undeva legitimă... Dar omenirea face tot ce știe până când nu va mai ști ce să facă.

Ajuns aici cu gândul, nu știu ce să cred despre obstinația bătrânilor rockeri de-a face exact ce-au mai făcut, folosind noile mijloace tehnice pentru menținerea unui standard ridicat al muzicii lor. Nu de puține ori ei repun în funcțiune vechile scule și șmecherii, de data asta la o calitate superioară. Efectul obținut diferă ca amploare, fiindcă depinde atât de căile sonore prin care e transmis, cât și de pregătirea celor care îl receptează. Una e să auzi un *slide* de chitară electrică pe un telefon mobil, cum au majoritatea tinerilor, alta e să

bubue în boxele mașinii de agățat pițipoance, alta e să răsunet delicat în două boxe normale, eventual de pe un disc de vinil. Am avut recent confirmarea, ascultând un Cream – *Best of...* Îl știam de patru decenii, ce putea să-mi spună nou? Benzile, casetele, CD-urile, plăcile iugoslave, chiar niște SACD-uri nu au dinamica, distincția, acuratețea și frumusețea vinilului reeditat recent, fără ca benzile originale să fie remasterizate. Și chiar dacă „producția” poartă marca anilor 1966-1968, când a fost înregistrat (dezechilibrul stereofonic e perceptibil), fabuloasa coerență a celor trei britanici se impune clar și luminos.

La fel de clar sună și ultimul disc al lui Johnny Winter – *Step Back* (2014, Megaforce Records). Aici avem un exemplu elocvent de adevărate a mesajului la mijloace, de împletire a facilităților tehnice cu virtuozitatea instrumentală și trăirea (mai mult sau mai puțin jucată a) sentimentului de melancolie ruginită, specific bluesului. Johnny Winter a murit pe 16 iulie, în cursul ultimului turneu, într-o cameră de hotel din Zürich, Elveția. Discul a devenit, prin forța destinului, testamentar. Nu în asta constă valoarea sa, care se simte în fiecare notă imprimată, ci, aș îndrăzni să opinez, în senzația de împlinire pe care blues-rockul albinosului o stârnește cu opulență. De mult n-am primit un asemenea cadou de la el! La răsfăț contribuie, desigur, și prietenii care l-au însoțit la cântări: Blues Brothers, Ben Harper, Eric Clapton, Brian Setzer, Billy Gibbons, Joe Bonamassa, Leslie West, Jason Ricci, Joe Perry, Dr. John. Și trupa sa: Paul Nelson, chitară, Scott Spray, bas, Tommy Curiale, tobe, la care se adaugă Mike DiMeo, clape.

Grandios amurg!

PASIUNILE UNUI DIRECTOR DE FESTIVAL MUZICAL:

De vorbă cu Hubert Wendel la Wissembourg (II)

Documentându-mă pentru pregătirea interviului cu Hubert Wendel, directorul Festivalului Muzical de la Wissembourg, din nordul Alsaciei, am citit că este elevul unui mare organist francez, Pierre Vidal (1927-2010), pe o filiație ce vine de la un alt nume sonor al muzicii franceze: compozitorul, pedagogul, pianistul și organistul Marcel Dupré (1886-1971). Nu mi-am putut închipui însă că flacăra muzical-spirituală a fost transmisă de la unul la altul cu o asemenea intensitate, încât discuția – mai curând monologul pasionat – pe care a declanșat-o o simplă întrebare adresată lui Hubert Wendel să ajungă să mă fascineze.

Pasiunea lui Hubert Wendel are o dublă explicație, dincolo de relația spirituală profundă pe care o are în mod evident cu profesorul său, el fiind editorul moștenirii muzicale a lui Pierre Vidal. Un sumptuos album, *Hommage à Pierre Vidal*, conținând șase CD-uri, publicat sub egida Festivalului Internațional de Muzică de la Wissembourg, în 2006, stă mărturie. „Aceste înregistrări mă acompaniază de 35 de ani și suscită în mine permanent un sentiment profund de uimire admirativă, emoții la fel de vaste și diverse precum lumea. Înregistrările demonstrează că orga poate fi în serviciul muzicii și că esența unei lucrări se găsește dincolo de note.”

Și Hubert Wendel îmi explica: „Pierre Vidal a fost într-adevăr succesul lui Marcel Dupré, dar între ei nu a existat nici o legătură muzicală. Pierre Vidal este un organism solitar, care a urmat căi cu totul noi, atât în ce privește concepția instrumentului, cât și

Scrisoare pentru melomani

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor Eskenasy

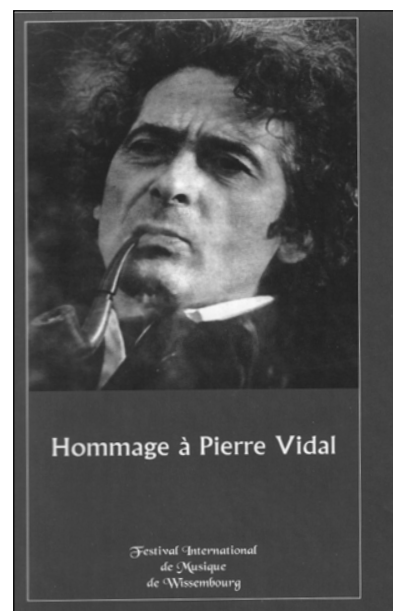

maniera de a cânta la orgă. Aș aminti ceea ce mi-a povestit, anume că în tinerețea sa obișnuia să citească o partitură de Bach, pe care o «auzea» imediat în minte. Apoi, când o asculta cântată de un organist, își spunea mereu: ceva nu merge! Ceva dispăre atunci când piesa este cântată la orgă.

După foarte multe reflecții și cercetări a ajuns la convingerea că pentru orgă trebuie să te folosești de ton. Contrar altor instrumente, orga, prin ea însăși, nu permite redarea expresivității, nu poți realiza o dinamică, sunetul fiind determinat în avans. Singurul mijloc de a fi expresiv, pentru a crea o structură, o dezvoltare, să dai o dinamică, este să folosești tonul. Trebuie să-l întărești, să-l relaxezi, iar Pierre Vidal s-a atașat acestei concepții. Vidal a cunoscut, desigur, fără să aibă vreo legătură directă, mari interpreți ca Landowska, Mengelberg etc. I-a auzit pe toți în tinerețea lui și a realizat că la ei muzica «există». Dar când organistii o cântă, muzica nu mai există; doar note care se înlănțuiesc, numai sunete, dar în fond muzica nu există. Și el a reușit ceva cu adevărat extraordinar – iar eu i-am fost martor în timp ce își efectua cercetările –, anume a descoperit lucruri uitate, declarații ale unor elevi etc. care atestau, spuneau, că Bach nu cântase astfel...

De exemplu, există o scrisoare în care Mozart povestește că i-a întâlnit pe cei doi «tiseurs de jeux» ai lui Bach, care relatau că lucrurile erau într-o schimbare permanentă. Un lucru foarte complicat, deoarece teoreticienii pretind că registrul nu trebuie schimbat vreme îndelungată.”

Vorbind cu o doză de emoție reținută, Hubert Wendel îmi spunea la Wissembourg că „Vidal a fost, în consecință, motorul întregii mele dezvoltări de-a lungul vieții. Am păstrat contactul cu el până în săptămâna dinaintea morții lui. În toți acești ani ne telefonam cel puțin o dată la fiecare două săptămâni, iar el a urmărit de departe tot ceea ce făceam aici [Wendel a fost timp de două decenii organistul Catedralei din Wissembourg], îmi dădea sfaturi de interpretare ș.a.m.d.

În plus, tot grație lui, l-am descoperit pe [Willem] Mengelberg. Îmi aducea, pentru a lucra, a studia, discuri: simfoniile lui Beethoven dirijate de Furtwängler, de exemplu, și îmi spunea: trebuie să le ascuți, trebuie să descoperi această muzică! El era, înainte de toate, spre deosebire de alți organisti, un mare muzician, unul care cânta la orgă. Era de altfel și pianist, cânta întreaga operă a lui Chopin la pian. A fost un caz cu totul special!”

Editor al lui Pierre Vidal, Hubert Wendel este în același timp cel care a reeditat cel mai spectaculos calitativ, în ultimele două decenii, moștenirea dirijorului olandez Willem Mengelberg, într-o serie de peste 30 de discuri, comercializate pe internet. Grație lui Hubert Wendel, cu siguranță, așa cum o spune el cu modestie, „Mengelberg nu mai este astăzi atât de necunoscut [cum ajunsese în anii '70, când înregistrările sale erau accesibile doar în Japonia, la prețuri fabuloase]. Dar, printre tinerii muzicieni, numele lui abia dacă este cunoscut. Încerc, la rândul meu, să îi fac să asculte înregistrările și le fac copii, deoarece să descoperi astfel muzica este o infinită plăcere, iar eu am avut această mare șansă în tinerețea mea, să descopăr muzica cu Mengelberg.” Sper și eu să vă fi făcut măcar curioși în a-i asculta pe Pierre Vidal și Willem Mengelberg...

Orfeu și Euridice ai vremurilor noastre

Noul proiect de operă al lui Romeo Castellucci e un diptic inițiat de Teatrul La Monnaie Bruxelles și înfăptuit în parteneriat cu Wiener Festwochen. Aceeași viziune scenică, distribuții diferite! La Teatrul Regal din capitala Belgiei, italianul a debutat în genul muzical în urmă cu câțiva ani, montând *Parsifal*, iar acum atenția i-a fost captată de dragostea dintre Orfeu și Euridice, așa cum a fost abordată liric de Glück și Berlioz.

Dovedind o creativitate ce nu doar că nu se diminuează, ba se amplifică cu fiecare nouă creație, Castellucci a tratat povestea mitică în cheia prezentului, alăturând poetica și știința în încercarea de-a vorbi prin limbajul artei despre teme eterne: iubirea, viața, moartea. Mai ales că în filosofiele ultimelor decade, interstițiul acesta misterios dintre ființă și neființă revine atât de des, e atât de prezent în discursul public și de fascinant prin imposibilitatea spargerii cifrului său. Nu-l vom ști niciodată!

Castellucci declara în întâlnirile cu publicul premegătoare premiei, că, ascultând Glück, imaginea asociativă a fost a unei femei în comă. S-a consultat cu cercetători și medici neurologi pentru a afla mai multe despre această stare clinică a organismului care ipostaziază într-un fel intervalul dintre

animat și inert. Apelând la medicină, Castellucci și-a construit spectacolul pornind de la sindromul *locked-in*, „falsa comă“, maladie în care pacienții, de vârste tinere, din cauza unui atac cerebral inexplicabil, rămân constienți, simt, dar, cu excepția pleoapelor și globilor oculari, nu-și mai pot mișca nici un mușchi! Pacienții sunt instituționalizați sub supravegherea specialiștilor, iar medicii încearcă în primul rând stabilirea unui sistem de comunicare cu ei. Din perspectiva regizorului, Euridice versiunea 2014 se află într-o asemenea situație: captivă în lumea propriului spirit, de unde nu poate reveni, unde nimeni nu poate răzbate. Pentru a coborî mitul din abstracțiune și a-i da conținut actual, regizorul a identificat cazuri de sindrom *locked-in* pe care le-a dramatizat în spectacol. Întregul spectacol e un parcurs în paralel al muzicii clasice, epicului mitic și prezentarea unor povești reale. La Bruxelles, a lui Els; la Viena, a balerinei Karin Anna Giselsbrecht. Mai întâi, sub forma unor scurte informații biografice care curg pe fundal, apoi prin intermediul imaginii video realizate în sanatoriul unde este bolnava îngrijită de cadre medicale și vizitată de familie, prieteni. Documentarea destinului lui Els, varianta văzută de mine, reîncarcă emoțional nefericita istorie de iubire dintre Orfeu și Euridice, aducând-o printre oamenii obișnuiți de azi care trăiesc întâmplări relativ similare. Două tipuri de mimesis curg într-un paralelism perfect: ficțiunea mitică și biografia unei tinere revelatoare pentru tema universală a iubirii și morții, a imposibilității reînnoirii din sfera spiritelor. Teatralitatea e decorticată de convenție și artificial; nu există decor, doar un ecran/paravan semitransparent în proscenium, care separă cele două lumi; în fața lui, un microfon la care o mezzosoprană, în varianta bruxelleză, un contratenor, la Viena, susțin partitura vocală a lui Orfeu, voit static, exprimându-și trăirile exclusiv prin mimică și rostire, cu accent pe frazare și prozodie. Cântat, cuvântul capătă în spectacolul de operă un rol substanțial, subliniind drama, muzicalitatea și lirismul intrinsec al limbii franceze. „Decorul“ e compus din imagini filmate alb-negru, care narează povestea lui Els/Euridice. Narațiunea cinematografică începe cu călătoria zilnică a soțului-Orfeu, care nu apare fizic, dar ne partajează vizual, via

obiectivul camerei de filmat, mersul cu mașina până la sanatoriu – 140 km străbătuți zilnic –, parcul dimprejur, camera lui Els, privirea ei. Imaginile sunt blurate, doar de câteva ori în clar, iar impactul emoțional e sfâșietor, întruchipează tragismul în esență pură. Els poartă căști, pentru că audiază fiecare reprezentare grație unor dispozitive *wireless*, iar în sala de spectacol, în dreapta scenei, un monitor medical prezintă publicului, prin leduri colorate pălpând în roșu și verde, reacțiile ei neuronale la auzul muzicii *live*. Urzeala relațiilor scenice e elaborată, distanța fizică dintre cele două cupluri de îndrăgostiți – cel legendar și cel real – e indicată prin poziționarea scenică și recursul la aparatura medicală, dar și efectiv, prin Els care devine din subiect real, personaj. Deși nu e fizic acolo, e prezentă prin filmarea anterioară și prin monitorizarea în văzul tuturor a ceea ce simte tradus prin procesele din creierul ei. Dar care devine și spectator, pentru că aude totul în timp real. Muzica *live* devine pentru Els un soi de liră a lui Orfeu! Câmpiile ei Elizee sunt spitalul din apropierea Bruxellesului, Inkendaal, înconjurat de un parc cu vegetație extraordinară, care degajă serenitate, un aer extralumes. În scenă, soprana care cântă partitura lui Euridice e plasată în spatele ecranului/perdea de proiecție, care devine din suport al filmului, element separator al spațiilor existențiale.

Spectacolul este construit pe dualități: două lumi, două stări, două istorii. Discursul regizoral se axează pe raporturile dintre trup și suflet, conflictul dintre ele, pierderea controlului asupra corpului nostru, subiect abordat de Castellucci, într-un cu totul alt fel desigur, și în *Sul concetto di volto nel Figlio di Dio*.

Finalul e tulburător: tăcere, *zoom* pe fața lui Els, mângâierea soțului, cu o tandrețe indescritibilă în cuvinte. Els/Euridice nu se va reîntoarce printre ai ei, indiferent cât de frumos a sunat lira lui Orfeu. Așa arată infernul! Infernul terestru, care ne bântuie, pe care îl purtăm cu noi e o temă de interes pentru Italian – ipostaziat teatral și în *Inferno* –, redat acum printr-un prim-plan asupra corpului inert al lui Els, închisoarea sufletului ei. Știința poate bănuși ce trăiesc în interioritatea lor acești bolnavi, spectacolul ne îndeamnă să ne imaginăm. Ideea lui Castellucci de a

Datul în spectacol

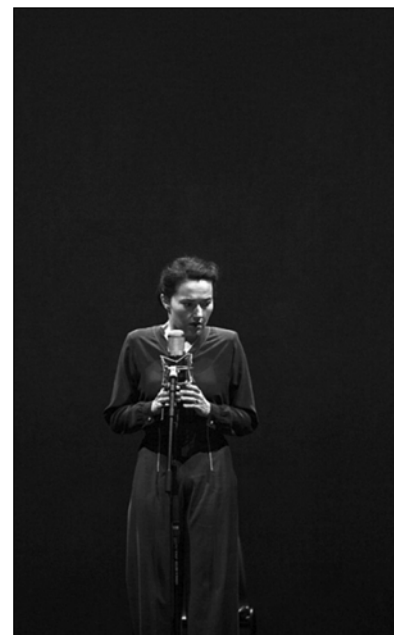
Oltița Cîntec

atașa o dimensiune științifică/medicală unei povești mitice exemplare pentru „nevoia de afecțiune a umanului“ e nu numai inovativă, dar are și spor de emoționalitate. Mitic, liric, video, teatral, medical, ficțiune, realitate se topeșc firesc

într-o viziune care impresionează prin originalitate, profunzime și unitate estetică. Același concept, interpreți diferiți și o altă Euridice *locked-in*, la Viena și Bruxelles. Un spectacol de autor. Aceleași emoții.

Suplimentul lui Jup

DUMITRU MARIAN, UNUL DINTRE ÎNȚIATORII LEGII CINEMATOGRAFIEI DIN REPUBLICA MOLDOVA:

„La început nu înțelegea nimeni ce vrem să facem și unde își ia statul țeapă“

Interviu realizat de
Iulia Blaga

La conferința de presă a filmului lui Igor Cobileanski, La limita de jos a cerului, interpretul Sergiu Voloc a spus că în Moldova nu se mai fac filme, dar o știre recentă ne anunță că Parlamentul moldovean a votat Legea Cinematografiei, care prevede înființarea CNC-ului moldovean. Sunteți unul dintre co-autorii legii, presupunem deci că sunteți printre cineaștii activi din Moldova. Cine sunt ceilalți inițiatori și ce va schimba această lege?

În Republica Moldova nu există cinematografie, dar filme se fac. Eu știu cel puțin trei proiecte cu potențial internațional care sunt acum

Dumitru Marian a debutat ca editor video, apoi a lucrat pentru OWH Studio. A tradus și dublat filme pentru Festivalul Cronograf. În 2008 a fondat ALTFilm, asociație al cărei scop îl reprezintă susținerea cineaștilor și dezvoltarea cinematografului național. Tot din 2008 a început să facă mentorat pentru jurnaliști în materie de imagine și montaj, respectiv consultanță pentru cineaști privind scrierea scenariului, finanțarea și producția de film. Din 2010 e instructor pentru cursul de imagine și montaj la Școala de Studii Avansate în Jurnalism, predând și cursuri de instruire pentru televiziunile din regiuni. Lucrează în producția de publicitate la Atelierul Sergiu Prodan. În 2009 a debutat ca producător al documentarului *Țara poveștilor*. E primul distribuitor independent de film românesc în Moldova. A adus la Chișinău trei ediții de anim'est și trei ediții de Future Shorts. E unul dintre inițiatorii și co-autorii proiectului Legii Cinematografiei, adoptată în iulie 2014.

în diferite faze de producție – *100 de mobile*, de Max T. Ciorbă, *Anișoara*, de Ana-Felicia Scutelnicu, și *În ataș*, de Mircea Bobâna –, iar eu nu știu tot. Nu există ceea ce ar trebui să fie un sistem organizat de finanțare, producție, distribuție, dar există oameni care fac filme pe banii lor sau pe bani din surse străine. Nu există o comunitate bine definită a cineaștilor, dar separat și sporadic se întâmplă tot felul de chestii. Coagularea forțelor într-o industrie distinctă este anume scopul legii despre care vorbim.

Sunt unul dintre cineaștii vizibili, mai degrabă. Organizez anim'est Chișinău, unul din două cele mai mari evenimente cinematografice din țară (al doilea e Cronograf, deja bienală); am inițiat și participat la scrierea acestei legi; produc publicitate la cel mai mare studio de producție din țară și mai predau montaj la cea mai populară școală de studii avansate în jurnalism; am lucrat o vreme și în televiziune, deci cunosc și mă cunosc o grămadă de jurnaliști. Conjunctura face să fiu des menționat în pleiada cineaștilor de bază, dar de fapt există mulți alții talentați și aproape anonimi. Aici intervine această lege, care are drept scop instaurarea unei cutume, a unui sistem autosuficient care să se numească Cinematografie moldovenească.

La scrierea legii s-a implicat cel mai mult Sergiu Prodan, actualul președinte al Uniunii Cineaștilor din Moldova, dar ne-au ajutat în diferite faze și alți cineaști – Virgiliu Mărgineanu, Igor Cobileanski, Mihai Poiată. Partea grea, implementarea, abia urmează, iar aici vor trebui să se implice toți cineaștii. Scopul nostru este să le dăm o șansă celor talentați și să dăm o șansă statului să contribuie la dezvoltarea celui mai eficient instrument de promovare internațională care a fost inventat vreodată – filmul.

Vor începe cineaștii să facă filmele pe care le vor?

Da, când legea va începe să funcționeze cu toată amploarea, ea le va da șanse tuturor cineaștilor (talentați) să își facă filmele. Este vorba, în primul rând, de concursuri

de finanțare separate pentru debutanți și consacrați, de finanțarea participării la festivaluri, workshop-uri, de finanțarea dezvoltării de proiecte, de finanțarea festivalurilor etc. O grămadă de inovații care nu erau posibile până acum. Dar pe lângă finanțarea directă, cel mai important, probabil, pentru o țară mică cum e Moldova sunt condițiile pentru producțiile străine, dezvoltarea unei industrii de postproducție, platouri, muzică și alte servicii ce pot fi prestate aici pentru producătorii străini care, odată veniți, vor contribui la dezvoltarea industriei cinematografice și a economiei în general.

Centrul Național al Cinematografiei din România are o lungă istorie de scandaluri și nemulțumiri. De ce v-ați bazat tocmai pe el când ați schițat

CNC Moldova? De ce nu v-ați dus direct la modelul francez?

Modelul francez e foarte complex, el gestionează și susține un domeniu economic, pentru că asta este cinematografia națională franceză; or, noi acum trebuie să punem la punct un sistem susținut (bazat pe subsidii, dacă vreți), pe care mai apoi să îl dezvoltăm în business. Da, în România sunt nemulțumiri și scandaluri, dar lucrurile se mișcă. Așa imperfect cum este, sistemul din România a contribuit la dezvoltarea cinematografului românesc în forma pe care o are astăzi. Varianta noastră de lege a fost întâmpinată din start cu scepticism, pentru că operează cu termeni și proceduri (aparent logice și simple) de care funcționarii noștri nu au auzit în viața lor. La început nu înțelegea nimeni ce vrem să facem și unde își ia statul țeapă, pentru că funcționarii cu care lucram

atunci erau siguri că vrem să amăgim sistemul. Și vorbim aici despre... 1/100 din tot ce conține sistemul francez.

Plus că legea românească e scrisă pe limba noastră și a fost cumva un exemplu atunci când făceam muncă de convingere. Era ceva la care puteam face referință direct, ca la un sistem deja existent și despre care funcționarii noștri știau că dă rezultate, pentru că ei sigur știu de Noul Val românesc, dar nu cred că știu prea multe despre sistemul de *tax-sheltering* din Franța. Mai mult, e absolut normal că vom conlucra (cel puțin în virtutea geografiei) foarte mult cu România; era, probabil, logic să creăm un sistem asemănător. Poate ar fi fost cazul să studiem mai adânc sistemul românesc, poate nu am evitat niște greșeli evidente pe care le are sistemul românesc, dar, oricum, cred că e bine la ce am ajuns.

De ce se înființează CNC Moldova abia acum?

Tranziția la economia de piață, în mintea slabă a pseudo-politicienilor de până nu demult, însemna redresarea economiei, relansarea industriilor, creșterea salariilor, reparația drumurilor și alte chestii vitale care necesită bani. Cultura e un fel de domeniu auxiliar, nu aduce statului profit, nu ține de foame. Se poate și fără, dacă e de tăiat bugete. Abia acum se pare că au început să înțeleagă importanța culturii și faptul că într-o țară de îndobitociți, politicienii nu pot fi decât niște super-dobitoci. Din orgoliu, rușine sau deschidere la minte, politicienii de azi au început să dea mai multă atenție educației și culturii. Așa s-a creat un dialog între artiști și autorități. Pe de altă parte, crema cinematografiei de odinioară (școlită la Moscova, în mare parte), oameni deștepti, de altfel, victime ale tranziției distorsionate de care vorbeam mai sus, nu a reușit să se adapteze și nu cunoaște alte tipuri de industrii cinematografice decât cea sovietică, centralizată, bazată pe finanțări integrale, proiecte la comanda autorităților și distribuție automatizată, pe linie de partid.

Au trebuit să treacă ani buni până am mers pe la festivaluri europene și am înțeles cum funcționează azi industriile cinematografice. Am convocat „rechinii“, i-am convins că ne trebuie lege nouă și n-au trecut nici cinci ani până s-a întâmpat. Plus că abia acum încep să apară tineri talenți care vorbesc limbi străine, privesc filme străine, merg la festivaluri, workshop-uri, și cred că abia acum suntem pregătiți de lansarea unui sistem nou.

Care au fost cele mai delicate puncte în această lege de înființare a CNC-ului? Unde v-ați luptat cel mai mult, unde ați cedat?

Ea se numește Legea cinematografiei, chiar dacă principalul punct e crearea Centrului Național al Cinematografiei, respectiv conține mai multe mecanisme și concepte de implementat. Cel mai delicat punct (eliminat deja) a fost constituirea celui Fond Cinematografic, din care să se finanțeze cinematografia. Era vorba despre niște taxe, contribuții de la domenii conexe cinematografiei (așa cum e în toată lumea), dar Ministerul Finanțelor a insistat să renunțăm. Nu pentru că sunt zgârceți, ci pentru că Moldova are semnate tot felul de contracte cu organisme internaționale care indică un anumit comportament financiar/fiscal al statului. Sunt sigur că există posibilități, dar ele vor fi exploatate treptat, când cineștii vor demonstra că ei contează. Drept compromis, ne-am pus

La limita de jos a cerului, de Igor Cobileanski

de acord pentru crearea treptată a unui sistem viabil, am decis să mergem pe finanțarea de la buget, iar în baza acestor finanțări (mică la început) să ajustăm sistemul, să eliminăm lacunele, să mișcăm lucrurile spre bine.

Alt punct delicat a fost (și rămâne) subtitrarea filmelor. Acum în Moldova, la cinematograful și TV se dau filme exclusiv dublate în rusă, minoritatea rusofonă fiind în jur de 20% (ruși, ucraineni, bulgari etc.). Această problemă e foarte complexă în condițiile în care și românii s-au obișnuit să privească filme dublate, de aceea am decis mai întâi să punem la punct distribuția de film, să creăm condiții pentru apariția distribuitorilor locali și, mai ales, a cinematografeilor. Sincer, va trebui să luăm multe pietre în cap până o rezolvăm, dar sigur se va rezolva în timp.

O chestiune principală inițial era și crearea CNC în subordinea Guvernului. Noi pledăm pentru o mai mare independență și nu agreăm subordonarea către Ministerul Culturii. Asta venea mai ales din activitatea paralelă a Ministerului Culturii cu tot ce însemna cultură. Se crea impresia că acolo lucrează niște oameni care fac tot posibilul ca ea, cultura, să dispară. În cei cinci ani (de la inițiativă și până la adoptare) s-a schimbat și ministerul, au venit oameni noi, ne-au convins că le pasă și atunci am acceptat ca CNC să fie subordonat ministerului. Normal că „oamenii paraleli“ nu au dispărut complet, dar sperăm să pornim un mecanism care nu va depinde de culoarea politică sau de capacitatea de înțelegere a unor funcționari de ultim rang.

Cât de greu e să schimbi mentalitățile în Moldova în privința cinemaului?

Nu știu, nu am încercat, cel

puțin nu direct. Știu sigur că noi avem o problemă de mentalitate în general și sunt chestii care, teoretic, ar fi trebuit să se schimbe de la independență încoace, dar care nu s-au schimbat. Dacă vă referiți la funcționari, atunci cred că mai durează vreo cincizeci de ani până se schimbă masa critică și rămân la conducere mai multe creiere deschise decât funduri comode, cum este acum, din păcate.

Poate La limita de jos a cerului funcționa în Moldova ca un fel de Marfa și banii, adică poate provoca schimbarea sistemului sau măcar apariția unei noi generații de regizori?

Poate, dar nu cred. În primul rând o să treacă ceva timp până va fi pusă pe roate această lege și La limita de jos a cerului va fi atunci un film „arhivat“. Cu siguranță Cobileanski e un erou în domeniul filmului și e cel mai activ cineast, dar filmul în sine nu a declanșat ceea ce a declanșat Marfa și banii în România și, mai ales, în Europa, pentru că asta a contat. Plus că Limita de jos... nici nu e un film moldovenesc, este o coproducție România-Moldova, unde contribuția moldovenească e minoritară (și nimic din asta nu a dat Satul Republica Moldova). Cobileanski a fost o sursă de inspirație pentru mulți cinești tineri de azi și sunt sigur că va mai contribui la nașterea unor genii, dar asta depinde de noi toți, depinde dacă Republica Moldova decide să-l păstreze pe Cobileanski (și pe alții ca el) ca cineast moldovean sau îl lasă să devină cineast... român. Nu vorbesc de naționalitate sau identitate, vorbesc de spațiul și condițiile de creare.

Sunteți primul distribuitor independent de film românesc în Republica Moldova. Câte

filme ați distribuit până acum în săli și care au fost cele mai mari succese de public?

Am distribuit Caravana cinematografică, Morgen, Marfa și banii, Moartea domnului Lăzărescu, Aurora și niște documentare. Irelevant pentru un distribuitor, dar, raportat la mocișla de aici, cred că înseamnă foarte mult. Nici nu vreau să menționez succesele pentru că nu au existat. Era, în principiu, previzibil, pentru că moldovenii nu prea au mersul la cinema în lista de distracții. Iar dacă totuși merg la cinematograful, vor să vadă efecte, acțiune și bătaie. Ca și în România, oamenii nu vor să vadă filme care să le confirme cât de grea e viața. A fost o lecție bună, asumată din start și am învățat din ea niște chestii, am clarificat niște dileme. A fost o tentativă la care nu am renunțat definitiv. Am luat o pauză ca să schimb ceva și am scris între timp o lege. Poate revin.

Sunt discuții între Ministerul Culturii din Moldova și CNC România ca la concursurile de finanțare din România să participe și case de producție din Moldova. Vi se pare o soluție viabilă?

Da, nu știu exact la ce fază au ajuns discuțiile, dar mi se pare o idee foarte viabilă. Vorbim aceeași limbă, trăim aproape aceleași realități, dar conjunctura istorică ne face pe noi, moldovenii, niște români cu un altfel de parcurs al vieții, o altă poveste. Influența culturii ruse și a spațiului sovietic a cultivat în noi un umor specific și povești care se exprimă românește, dar care sunt total inedite pentru publicul român și pentru cel de afară, obișnuit deja cu noul val. Filmele lui Cobileanski au demonstrat cumva potențialul acestei abordări și cred că se pot face filme

bune din acest spațiu. Take it or leave it. Depinde de noi.

Aveți o legătură strânsă cu cineștii români. De cine vă simțiți mai apropiat?

Nu mă invită nimeni la zilele lor de naștere și nici eu nu i-am invitat la botezul copiilor mei, deci nu e chiar apropierea aceea în care știi ce face omul pe zile sau săptămâni, când îl dor rinichii, când are probleme cu banii sau i-a murit pisica. Dar m-au ajutat foarte mult Tudor și Oana Giurgiu; comunic din când în când și mi-s dragi Ada și Alecu Solomon; Dan Nuțu, un tip extraordinar care a trecut prin viața mea și a lăsat urme; Dorian Boguță, un moldovean românizat care mă inspiră și mă cam ține în priză; Cristi Puiu cu filozofia lui și abordarea originală a vieții, pe care am dibuit-o în cele două zile cât a stat la Chișinău când i-am distribuit filmele; băieții de la anim'est – cu ei ne vedem cel mai des și lucrăm împreună deja de patru ani. Sunt mulți oameni buni și cinești talentați care m-au ajutat într-un fel sau altul.

Dincolo de oameni, probabil că TIFF-ul m-a ajutat cel mai mult. Acolo am cunoscut primii cinești români, acolo am discutat despre legea noastră cu cinești străini, de acolo s-au pornit discuțiile prin care Moldova a devenit spațiu separat de distribuție pentru filmele românești, în contractele pe care producătorii români le semnează cu casele de distribuție de afară. Multe chestii au pornit de acolo și e primul festival la care eu mă simt ca acasă. De fiecare dată când merg la TIFF, mă întorc plin de energie și dorință de a mișca lucrurile aici. Am avut norocul să cunosc pe cine trebuie, într-un moment favorabil. Așa am ajuns să facem legea asta.

Cum vedeți cinemaul moldovean în cinci ani?

Colorat, digital, pe ecran mare, în toată lumea.

Drumul capodoperei spre ea însăși

Unii dintre cei care au lăudat *Manualul întâmplărilor*, înainte de prima apariție a cărții, acum 30 de ani, au făcut-o pe vremea când Ștefan Agopian era un umil funcționar al statului. Nichita Stănescu îi cerea să le citească din *Manual* prietenilor care-l vizitau în apartamentul din Piața Amzei, pe vremea când Agopian era un necunoscut cu care se împrietenise din motive numismatice. Deși dornic să debuteze, ca tot scriitorul, spune legenda, Agop se abține să scoată mai întâi *Manualul* la iveală și începe cu *Ziua mâniei*, un roman istoric pe care o parte a criticii care conta la data apariției cărții l-a primit ca pe o producție minoră.

Cristian Teodorescu

De ce n-a început editorial Agopian cu *Manualul întâmplărilor*? Din două motive. Primul, și cel mai important pentru el, era că n-ar fi avut cum. Scrisese *Ziua mâniei* înainte de a se apuca de *Manual*. Nu sunt foarte sigur că Agopian terminase de scris *Manualul întâmplărilor* înainte de apariția primului său roman, care a stat mult timp la păstrare în sertarele lui Alexandru Paleologu, pe atunci redactor la Cartea Românească. Sigur e că vizitatorii lui Nichita Stănescu, unii dintre ei, nu toți, îl lăudau prin târg pe Agopian pentru o carte pe care urma s-o publice, astfel încât *Manualul* avea o mică legendă care-l făcea pe autorul necunoscut editorial un debutant despre care se va vorbi. Nichita Stănescu nu se duce să-i pună o pilă la vreo editură lui Agopian, ca să nu-i strice debutul

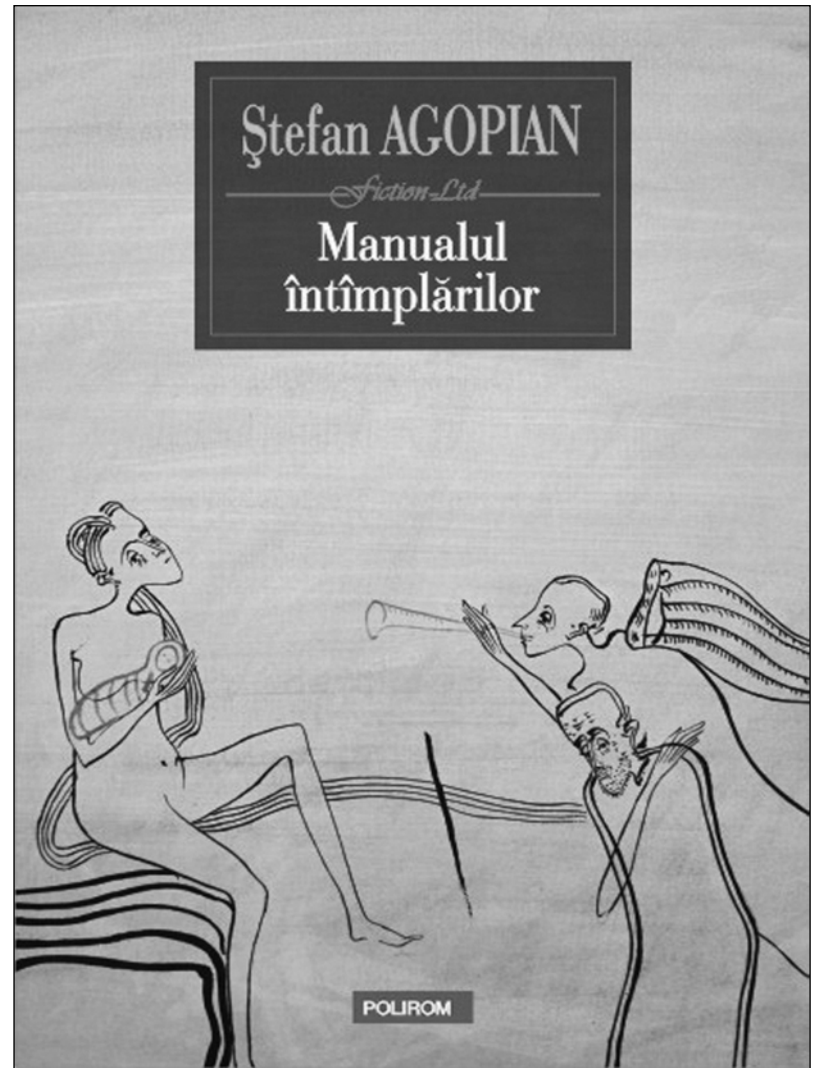
în calitate de om al lui Nichita. Totuși acum pare ciudat că poetul care le spunea tuturor debutanților care-i băteau la ușă: „Bătrâne, te pup în cur!”, în semn de prețuire, n-a mișcat nici măcar un deget pentru Agopian, pe care-l decreta genial la el acasă și îi cerea să citească din *Manual* de față cu reprezentanții lumii literare care veneau la el în vizită.

Din amintirile lui Agopian n-am înțeles dacă Nichita Stănescu nu i-a făcut reclamă la vreo editură ca să nu-i umbrească debutul cu intervenții sau dacă, mai curând, poetul *Necuvintelor* nu voia din comoditate să se angajeze în susținerea unui debutant pe care-l ridica în slăvi la el acasă, rugându-l să citească despre Zadic Armeanul și despre Ioan Geograful lucruri care nu s-au mai auzit, doar din plăcerea de a le mai asculta o dată, și de față cu oaspeții săi.

Dacă atunci Agopian încă nu du-se la capăt *Manualul*, cu siguranță că a făcut-o după invitațiile lui Nichita de a citi din această carte fără pereche. Și tot atunci Agopian a ajuns la concluzia că nu trebuia să se grăbească publicând-o. *Manualul întâmplărilor* ar fi părut venit de nicăieri și, se temea autorul său, ar fi riscat să treacă drept o simplă ciudățenie literară. Cu această conștiință a neasemănării cărții sale cu nici una alta, Agopian mai publică două romane. *Tache de catifea* și *Tobit*. Cu *Tache*, această bijuterie literară, autorul *Zilei mâniei* își confirmă vocația și își impune numele în plină dominație literară a optzeciștilor în rândul cărora se trezește vârat, deși romancierul n-avea legătură cu textualismul nici măcar în calitate de „tovarăș de drum”. Nu mult după aceea Agopian va primi certificat de postmodernist. N-a protestat nici atunci, deși dezbateră din jurul postmodernismului îl lăsa la fel de rece ca și discuțiile despre textualismul unora dintre optzeciști.

Spre deosebire de prozatorii noului val, Agopian n-a scris texte teoretice de nici un fel, ci și-a văzut de ficțiunile sale. La institutul unde lucra, scrie el amuzat în memorii, se zvonește mai întâi despre neînsemnatul tehnician care publica romane că i-ar fi scris cărțile soția lui, Cristina, apoi că adevărata lor autoare era soacra lui Agopian. Ceea ce romancierul îi va povesti redactorului său de carte, Mircea Ciobanu, după ce s-au împrietenit. Ciobanu avea să-i spună apoi de multe ori, în public, să-și pună soacra să mai scrie o carte, chestie pe care un scriitor fără simțul umorului a încercat s-o transforme într-o dezvăluire de senzație. Dezvăluitorul n-a izbutit altceva decât să se facă de râs.

Când a apărut *Manualul*, cu cele nici o sută de pagini ale sale, Zadic Armeanul, Ioan Geograful și lumea din jurul lor au părut un fel de esențializare a primelor romane ale lui Agopian, un recipient miraculos în care unii au văzut un roman, iar alții, mai aproape de adevăr, un ciclu de povestiri legate între ele de un fir fantastic nemaîntâlnit în proza

românească. Titlul le-a stârmit unora bănuiala că autorul își produsese aici arta poetică, într-o formă incryptată, fără echivalent. De fapt, *Manualul* era uvertura, publicată cu întârziere, a romanelor sale și, într-un fel, un îndreptar de lectură a lumii inventate de Agopian. Aici, orice s-ar întâmpla, și se pare că nu se întâmplă nimic, ci doar urmează să se producă, între un trecut prins în cărți, ca într-un insectar din care își iau zborul cuvintele întâmplărilor petrecute, și un viitor despre care nimeni n-are habar.

În această lume se pot întâlni, în chipul cel mai firesc, îngeri și câini vorbitori, cacodemoni, păsăroi grecești implătoși și moloși enigmatice fără ca Zadic și amicul său Geograful, dascăl la școala de la Colția, să se mire. Cei doi pierde-vară, în lenevia lor, apar de nu se știe unde și dispar nu se știe încotro, Geograful, cu gândul la Englitera pe care n-a văzut-o niciodată, Zadic, tânjind după balurile muscălești unde se înfățișa mascat în turc. Întâmplările din *Manual* au loc într-un prezent al trecutului în care cele reale sunt învăluite într-un abur fantastic, iar cele fantastice capătă noima lucrurilor care se pot pipăi, prin schimbarea perspectivei, de nimic vestită de povestitorul atoateștiutor al cărții, care nu-și pierde vremea cu întrebări despre natura lor. Aidoma autorilor din vechime, cel ce consemnează întâmplările din *Manual* nu pune la îndoială nimic din ceea ce s-a scris înaintea

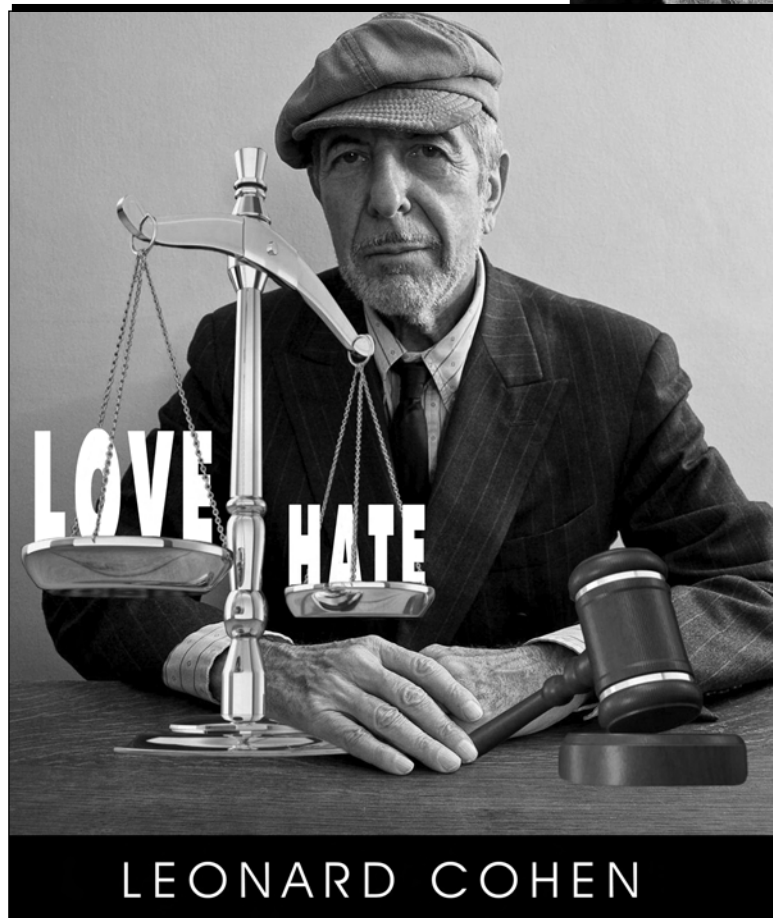
lui, căci unde am ajunge cu asemenea zadarnice chițibușuri?

Acest Rabelais al zilelor noastre joacă, din plăcerea sau mai degrabă ca răspuns la porunca nu se știe de unde venită de a povesti, o comedie a credulității la care îl face părtaș pe cititor, la fel cum Ioan și mai practicul din fire Zadic sunt încredințați că în cuvinte se adăpostește partea nepipăibilă, dar cât se poate de adevărată, a lucrurilor pe care le conțin. Singura părere care cutremură convingerile celor doi, în timp ce se cred bolnavi de ciumă și le cresc aripi, e că poate or fi morți de li întâmplă câte li se întâmplă, iar ei nu știu. La rândul său, cel care îi povestește, când nu citează pe larg alte personaje în *Manual*, nu găsește de cuviință să risipească incertitudinea cititorului, ci doar le notează transformarea, cu aceeași încredere de neștrămutat în puterea cuvântului de a purta întâmplări și ființe și lucruri în substanța lui nepipăibilă, dar cât se poate de adevărată.

Dacă stai de vorbă cu el despre cărțile lui, Agopian îți povestește mai degrabă despre *Tobit* și *Sara* și mai ales despre *Tache de catifea*. Încât ai zice că se ferește să se apropie prea mult de capodopera lui, *Manualul întâmplărilor*, ca și cum n-ar vrea să intre din nou în misterele cărții care conține cheia mai tuturor romanelor sale.

Ștefan Agopian, *Manualul întâmplărilor*, colecția „Fiction LTD”, Editura Polirom, 2014

Pinacoteca din Petrila

Festivalul de Film Central European n-a clintit Mediașul din torpoare

Nu știu unde au fost cei „peste 10.000 de spectatori“ ai Festivalului de Film Central European de la Mediaș (MECEFF), dar sigur s-au dus la filmele la care eu n-am fost.

Iulia Blaga

Vizionările mele au fost discrete: eu și Ela (nepoata mea din Mediaș), la *Podul Varșovia* de Pere Portabella; eu, Doinel Tronaru (de la „Adevărul literar și artistic“) și scriitorul Sebastian Reichmann (care a și plecat) la *Diamantele nopții* de Jan Němec; cu Ela, trei-patru localnici și doi backpackeri aterizați în plin *Peisaj după bătălie* de Andrzej Wajda, când proiecția s-a tot oprit pentru că erau variații de tensiune (primele trei minute ale filmului se reluaseră de trei ori pentru că sărea CD-ul). Iar când am fost să vedem filme idiș la sinagogă, holul unde aveau loc proiecțiile fusese umplut mai ales cu handicapați în scaune cu roțile pe care i-a luat și somnul la Molly Picon, vedeta filmelor idiș. Eram ca într-un film de Ulrich Seidl. (Din păcate, un documentar mai vechi de-al lui Seidl, *Mit Verlust ist zu rechnen/ Losses to Be Expected*, a fost proiectat după ce am plecat.)

Am mai fost la prima ediție a MECEFF. Între 2 și 6 septembrie 2014 a avut loc ediția a patra. Ca o comparație succintă, filmele mi s-au părut mai bune acum, adică aveai ce vedea toată ziua, dar organizarea a fost stingheră, iar medieșenii la fel de neinteresați ca prima dată. Scurte intermezzo-uri de muzică populară între Forman și Wajda ar fi fost binevenite. Nici o răutate aici: în Mediaș nu există public de cinema, nu există o facultate care să furnizeze potențiali spectatori (cum e la Cluj-Napoca). Medieșenii se duc ziua la serviciu, iar seara se strâng în casă devreme, fie că se uită sau nu la Suleiman. Au venit, ca și în anii trecuți, în număr mai mare la proiecțiile de seară din Piața Primăriei, dar cine se plictisea pleca repede. La *Iubirile unei blonde*, filmul lui Milos Forman din 1965, găseai locuri destule dacă veneai cu jumătate de oră întârziere.

90 de voluntari pentru un public mic

Cred că acest festival organizat de Radu Gabrea prin Ecran Cinema

Management împreună cu Primăria Municipiului Mediaș, ICR, Ministerul Culturii, Centrul Național al Cinematografiei și A.D.I. Regiunea Târnavelor încă nu e sigur cui se adresează: a) oamenilor din Mediaș?; b) cinefililor din zonă? (Sighișoara, Sibiu sunt la doi pași); c) invitaților lui Radu Gabrea veniți din București sau din străinătate?

Dacă răspunsul e a), atunci poate că un weekend cu filme proiectate în aer liber ar fi suficient, iar programul ar trebui să includă și niște *captatio benevolentiae* cum ar fi mici și bere, nu doar simpozioane cu Emil Hurezeanu și Cristian Tudor Popescu (deși au fost medieșeni curioși să-și vadă în carne și oase idoli. „Bă, ăla după care te uitați tu era Hurezianu!!...“, i-ar fi strigat un localnic altuia, după ce E.H. a fost văzut bând *cafia* în plin centru, pe terasa Hotelului Traube).

Dacă răspunsul e b), atunci festivalul ar trebui promovat în afara orașului în mod mai agresiv și mai targetat (sic!). Mediașul îl vizitezi într-un sfert de oră; dacă n-ai o ocupație (plăcută sau nu), te împuști după o zi. Dacă ar fi mai mulți cinefili veniți cu rucsacul și dispuși să stea pe jos pe unde apucă, să mănânce de la țărani din piață și să anime atmosfera de liniștit orașel transilvan, ai avea într-adevăr senzația că participi la un festival. Dar dacă totuși răspunsul e c), uitați celelalte două puncte. Dacă numai invitații contează, dacă ei sunt răsfățați, atunci să vadă ei filmele. Dar atunci MECEFF n-ar mai avea de ce să ceară fonduri de la stat. Recunosc, nu m-am dus la Mediaș așteptând cozi interminabile. Mi-am spus că nu-i nimic dacă nu prea sunt spectatori atât timp cât filmele sunt bune. Dar nu e același lucru. Ce folos că din programul unei zile era de văzut cam tot când la Mediensis (singurul cinema din oraș și unul din spațiile de proiecție, pe lângă Sala Traube și holul sinagogii) erau vreo 20 de voluntari care, fiind puși să stea la proiecție ca să pară că e public, se vânturau pe uși în timpul filmului, intrau, ieșeau, râdeau, vorbeau? Își cer scuze când le faci observație (asta nu s-ar întâmpla în București), dar nu știu ce trebuie să faci un voluntar și nici să se poarte într-un cinema. Oricum, de ce era nevoie de 90 de voluntari la un festival așa mic? La Mediensis, cel puțin, n-am văzut pe nimeni din staff-ul festivalului.

Iată cum, contrar așteptărilor lui Doinel Tronaru, fostul meu coleg de

FOTO: www.aarc.ro

la „România liberă“, am scris aici despre astfel de mărunțișuri, și nu cronichete ale filmelor. Motivul meu e simplu: nu am prea reușit să mă concentrez la filme așa cum mă așteptam. Au fost peste 40 de titluri grupate astfel: secțiunea competitivă cu filmele care au luat anul trecut premiile naționale în Cehia, Austria, Ungaria, România, Polonia, Slovenia și Slovacia (din partea României a fost *Poziția copilului*); țara invitată – Spania, cu o panoramă de titluri diverse (printre care *Torremolinos 73* de Pablo Berger), plus o retrospectivă Pere Portabella; medaliaoane consistente Milos Forman, Andrzej Wajda și Miklós Jancsó; secțiunea „Panorama“ cu titluri recente, dar și o retrospectivă Alexandru Tatos (la care a fost invitată soția acestuia, Liana Tatos). Pentru că festivalul a sărbătorit în acest an 25 de ani de la căderea comunismului, programul a inclus multe filme realizate în Europa de Est în perioada comunistă, printre care *Reconstituirea* (r. Lucian Pintilie), varianta necenzurată a lui *Dincolo de nisipuri* (r. Radu Gabrea, 1973, prezentat în compania protagoniștilor Dan Nuțu și Mircea Albulescu; din păcate, Radu Gabrea a suferit o intervenție chirurgicală urgentă și a ajuns la sfârșitul festivalului), *Magazinul de pe strada mare* (r. Ján Kadár și Elmar Klos, Cehoslovacia, 1965),

filmul-omnibus *Micile perle* (Cehoslovacia, 1966, cu scurtmetraje de Věra Chytilová, Jaromil Jireš, Jiří Menzel, Jan Němec și Evald Schorm) sau *Maica Ioana a ingerilor* (r. Jerzy Kawalerowicz, Polonia, 1961). Ca de obicei însă, cele mai interesante mi s-au părut filmele idiș, aduse din nou de la The National Centre for Jewish Films at Brandeis University din Waltham, Massachusetts, care are cea mai mare colecție de filme idiș pe care le și restaurează. *Mămica/Mamele* (r. Joseph Green și Konrad Tom), filmul în care juca Molly Picon, fusese făcut în Polonia la mai puțin de un an de la invadarea țării de către nemți, așa că întreaga melodramă a fetei care spală și gătește pentru nerecunoscătoarea ei familie suna ca un clinchet de pahare în „euforia dezastrului“. Selecția a cuprins și alte trei filme românești, strânse în secțiunea „Selecția președintelui“ (adică a lui Radu Gabrea), subsecțiunea „Filme românești altfel“: *Ultimul zburător* (de Ovidiu Georgescu), *Nu sunt faimos, dar sunt aromân* (r. Toma Enache) și *O poveste de dragoste. Lindenfeld* (r. Radu Gabrea). Despre primele două se poate, eufemistic vorbind, spune că sunt altfel decât *Poziția copilului*, *Reconstituirea* sau *Dincolo de nisipuri*, iar ideea președintelui de a deschide festivalul cu propriul film se practică și la

case mai mari. Și Tudor Giurgiu a deschis TIFF-ul 2012 cu *Despre oameni și melci*.

Când am plecat din Mediaș, m-am întâlnit în gară cu Tudor Cristian Jurgiu care venise să își viziteze rudele și care pleca la Festivalul de Film de la Sighișoara, unde urma să fie arătat *Căinele japonez*. Am stabilit cu unchiul său că în viitor ar trebui să apară festivaluri de film și în satele din jurul Mediașului. Ce-ați zice de festivalurile de film de la Ațel, Alma și Dârlos? Nu se știe niciodată...

Palmares

– **Trofeul MECEFF pentru Cel mai bun film:** *Rugul aprins* de Agnieszka Holland (Cehia)

– **Premiul de regie:** Jonáš Karásek pentru *Candidatul* (Slovacia)

– **Cea mai bună imagine:** Ryszard Lenczewski și Lukasz Zal pentru *Ida* (de Pawel Pawlikowski, Polonia)

– **Cea mai bună interpretare:** Luminița Gheorghiu pentru *Poziția copilului* (de Călin Peter Netzer, România)

– **Premiul publicului:** *Frumusețea ta nu are nici o valoare* de Hüseyin Tabak (Austria)

Paul Bailey – *Băiatul prințului*

„Suplimentul de cultură“ publică în avanspremieră un fragment din romanul *Băiatul prințului* de Paul Bailey, care va apărea în curând în colecția „Biblioteca Polirom. Seria Actual“, în traducerea din limba engleză a lui Marius Chivu.

– Fragment –

O singură plăcere îmi doream să gust din nou, în ciuda jurământului meu că nu aveam să-l mai văd sau să mă mai gândesc vreodată la el. Talentele de explorator ale bărbatului pe care știam că nu-l cheamă Honoré mă ademeneau în casa de pe Rue de l'Arcade. De două ori am ajuns până la colțul străzii și n-am fost în stare să merg mai departe. Îl auzeam pe preot dojenindu-mă; mi se năzărea că o aud pe mama suspinând; ascultam ceea ce mi se părea a fi conștiința mea avertizându-mă în privința pericolului ce mă aștepta. Vocile mă făceau să mă retrag, să-mi întorc pașii spre Rue des Trois-Frères, spre confortul și intimitatea mansardei mele, spre alte capitole din Marcel Proust.

— Bun venit în Templul Desfrâului, a spus *monsieur* Albert. Eram sigur că te vei întoarce. Știu că Honoré, cel de neînlocuit, va fi fericit să te vadă.

Si-a dezvelit dinții îngălbeniți într-un zâmbet și a adăugat:

— Pe Honoré îl vrei, nu-i așa?

— Da.

— Am să-l trezesc îndată. Dacă are vreun defect, acela e că uneori se desfată cu vin și alte alcooluri în

exces. Azi-dimineață s-a întors răvășit și nefericit. M-a deranjat așa de tare, încât aproape am renunțat la serviciile lui. Era cât pe ce să-i trântesc ușa-n nas, când m-am gândit la tine, tânărul meu român bogat, și la dezamăgirea pe care ai încerca-o dacă nu l-ai găsi pe Honoré gata să-ți îndeplinească cele mai mici și mai năbădăioase dorințe. Venirea ta aici astăzi este, zău așa, ceva aproape miraculos.

— Cât trebuie să aștept?

— Ai răbdare. Încearcă să-ți înfrânezi ardoarea. Fă-te comod pe *chaise longue*-ul doamnei Proust cât timp evaluez eu starea fizică și mentală a lui Honoré. O să-i spun că ai sosit și că ești nerăbdător – cred că „nerăbdător“ e cuvântul potrivit – să-l vezi.

S-a făcut nevăzut înainte să apuc să-l întreb dacă *chaise longue*-ul pe care stăteam chiar îi aparținuse doamnei Proust. Era acoperit cu un material verde-deschis, care cunoscuse și zile mai bune, însă cu mult prea mult timp în urmă. Oare „Proust“ era un nume comun în Franța, mă întrebam.

— Se spală, se bărbiereste și se pregătește pentru scumpul său Jean-Pierre, alias Silviu Golescu. Fi-îndcă ești Silviu Golescu, nu-i așa?

— Sigur că sunt.

— Sigur că ești.

— *Monsieur* Albert, cine e, sau cine a fost, doamna Proust?

— O, câtă inocență. Doamna Proust e mama romancierului...

— A lui Marcel?

— Nici nu mai există altul. Da, da. Domnul Marcel Proust a considerat că e o onoare să-mi devină prieten. Când am deschis primul stabiliment indecent, mi-a adus niște mobilier de prisos care aparținuse odată părinților săi – precum acest *chaise longue* pe care tocmai îți odihnești apreciatul posterior. A fost extraordinar de drăguț din partea lui. E mort de cinci ani, dar îmi imaginez adesea că e aici cu mine, mai ales în după-amiezile de miercuri, când monstruosul rus Safarov reduce un industriaș obscen de banal și ridicol de bogat la o zdreanță sângerândă și bolborositoare. Ah, țipetele, excitația. Printre clienții mei se numără duci, prinți, conți, dar numai omul acela vulgar și nevoia lui de bruta de Safarov îmi țin afacerea pe linia de plutire. Mă doare că așa stau lucrurile, domnule Golescu, dar asta este adevărul gol-goluț. Dă-mi voie să-ți arăt ceea ce eu numesc „Biblioteca Vaticanului“.

Biblioteca Vaticanului, care se găsea la etaj, în camera de deasupra recepției, conținea volume din *Almanach de Gotha* și *Burke's Peerage*, precum și alte câteva cărți de heraldică, însă nimic mai mult.

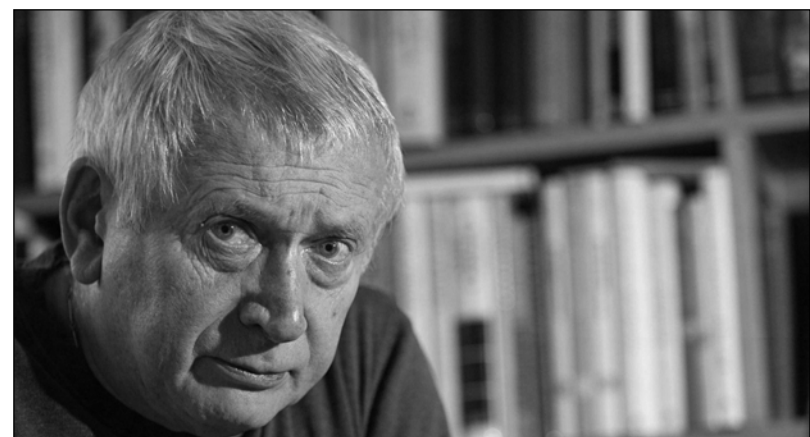
— Aristocrații sunt pasiunea mea, Silviu Golescu, mi-a explicat el. Metehnele lor, micile lor păcate. Pentru mine sunt precum triburile pierdute ale lui Israel. Îi caut și îi fac ai mei.

S-auzit soneria. *Monsieur* Albert m-a sfătuit să rămân acolo, printre capetele încoronate și nobile ale Europei.

S-a întors cu vestea că altcineva, un domn mai bogat și nobil, cerea cel puțin o oră cu – îi era jenă să mă informeze – Honoré.

— Am să plec atunci, am zis. Nu pot concura pentru favorurile lui.

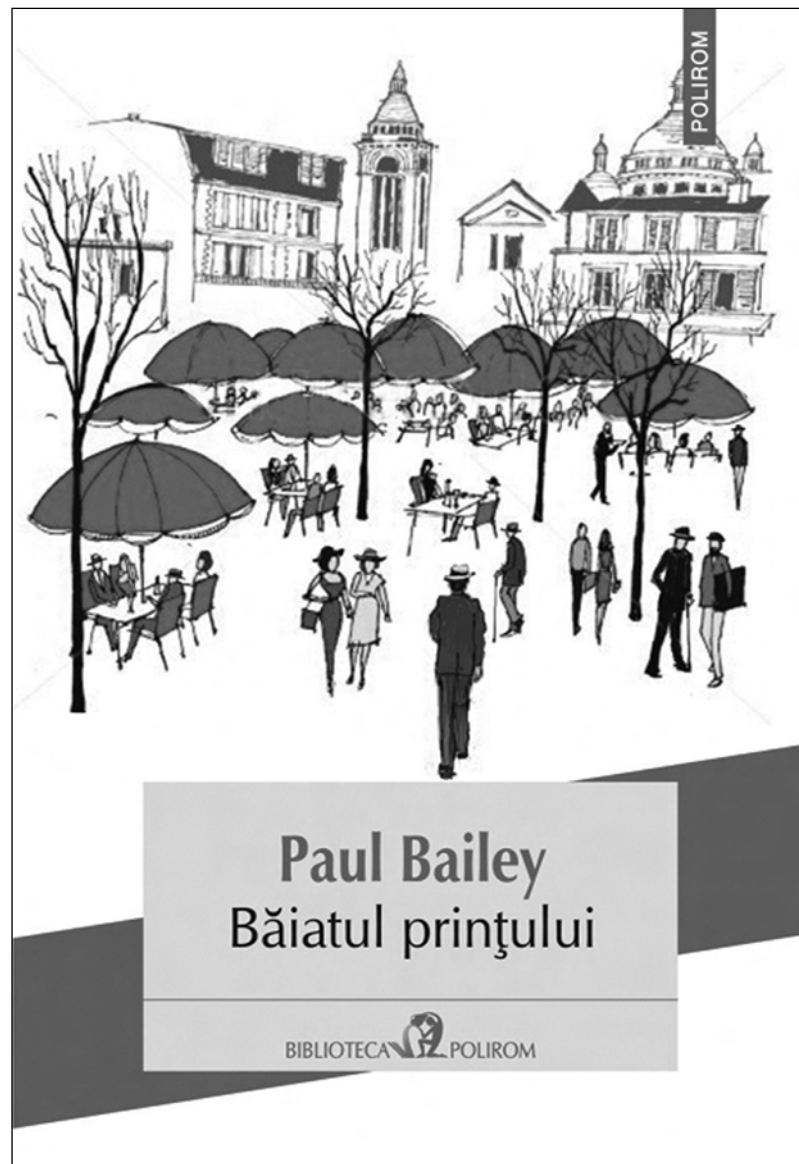
— Nu, nu, domnule Silviu, insistă să rămâi. Nu e nici o competiție, te asigur. Nimic atât de vulgar.

AUTORUL

Paul Bailey s-a născut pe 16 februarie 1937, la Londra. În 1953 a obținut o bursă de studii la Central School of Speech and Drama și a lucrat o vreme ca actor, înainte de a deveni scriitor liber-profesionist. A predat la universitățile Newcastle și Durham, iar după ce a primit Bicentennial Fellowship (1976), a călătorit în America, unde a fost lector invitat de Literatură engleză la North Dakota State University. A publicat romanele: *At the Jerusalem* (1967; *La „Jerusalem“*, 1996), care a obținut Somerset Maugham

Award și Arts Council Writers' Award, *Tresspases* (1970), *A Distant Likeness* (1973), *Peter Smart's Confessions* (1977), nominalizat pe lista scurtă la Booker Prize, *Old Soldiers* (1980; *Bătrânii soldați*, 1996), *Gabriel's Lament* (1986), nominalizat pe lista scurtă la Booker Prize, *Sugar Cane* (1993), *Kitty and Virgil* (1998; *Kitty și Virgil*, 2005), *Uncle Rudolf* (2002; *Unchiul Rudolf*, 2009) și *Chapman's Odyssey* (2011). A scris piese pentru radio și televiziune, a publicat două volume de memorii, precum și două biografii. A fost distins cu E.M. Forster Award (1974) și George Orwell Prize (1978).

Oricum ești preferatul lui Honoré.

— Chiar așa?

— Mi-a mărturisit-o chiar el. Te preferă [...]

Am stat în Biblioteca Vaticanului ascultându-l pe bibliotecarul chel și durduliu care mă regala cu povești despre frumusețea lui de odinioară.

De jos s-a auzit și mai tare soneria.

— Ah, goarna datoriei. El trebuie să fie. E gata să te primească, în sfârșit.

Stătea în pragul cămăruței sale, fumând o țigară turcească, la fel ca prima oară, amuzat de felul în care mă fășteam în prezența lui.

M-a salutat, șoptit, pe românește. Într-o clipă, a încetat să mai fie Honoré. L-am dat deoparte pe Jean-Pierre pentru totdeauna când i-am răspuns în limba pe care o împărțeam amândoi prin naștere.

— Mi-ai lipsit, palidul meu amant.

— Și tu mie, m-am auzit recunoscând. Și tu mie.

M-a tras în cămăruța lui și m-a strâns în brațe, sărutându-mi părul, urechile, ochii, nasul, buzele, cu ceea ce am înțeles că era frenezia pasiunii.

— Mă cheamă Răzvan.

CARTEA

Sosit la Paris, în primăvara anului 1927, pentru a gusta din plăcerile boemei și a-și descoperi drumul ca scriitor, tânărul Dinu Grigorescu nu bănuiește o clipă că, la doar nouăsprezece ani, își va găsi iubirea vieții. În unul dintre cele mai cunoscute bordouri pariziene, condus de un personaj pitoresc despre care se spune că ar fi sursa de inspirație pentru domnul Jupien al lui Proust, Dinu îl întâlnește pe Răzvan Popescu, poreclit „băiatul prințului“, care îl fascinează. Pe cât de cultivat, pe atât de sălbatic, emanând deopotrivă forță și fragilitate, Răzvan – fiul adoptiv al unui prinț ilustru – devine îndrumătorul lui Dinu în explorările sale artistice și sexuale. Încărcat de referințe proustiene, străbătut pe alocuri de un lirism wagnerian, *Băiatul prințului* este o meditație sobră și elegantă despre iubire, moarte și artă.

Conferință internațională la București, dedicată celor 100 de ani de la declanșarea Primului Război Mondial

Luna aceasta, Bucureștiul va fi gazda unui eveniment internațional de marcă: o conferință dedicată celor 100 de ani care au trecut de la momentul izbucnirii Primului Război Mondial, la care participă nu mai puțin de 20 de invitați din 10 țări europene.

Evenimentul, co-organizat de Colegiul Noua Europă, alături de Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung, S. Fischer Stiftung și Allianz Kulturstiftung și finanțat de Reprezentantul Guvernului Federal pentru Cultură și Media, continuă, pe 19 și 20 septembrie, la București, dezbaterile ce au avut loc la Budapesta, în 2012 și 2013, pe teme de istorie contemporană, dar, în același timp, marchează și debutul unei serii de conferințe dedicate acestui centenar, care vor avea loc în următoarea perioadă la Belgrad și Atena.

„Când, cu mai multe luni în urmă, împreună cu Die Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung, S. Fischer Stiftung, Allianz

Kulturstiftung și New Europe College, am schițat proiectul unei dezbateri, la București, despre Europa de azi, în continuarea unor întâlniri asemănătoare organizate la Budapesta în 2012 și 2013, nu ne-am închipuit cât de actuală, cât de «arzătoare» va deveni o astfel de dezbateră în septembrie 2014. Situația politică la granița de Est a Uniunii Europene s-a deteriorat grav, într-un ritm accelerat, aruncând asupra aniversării a 100 de ani de la Primul Război Mondial un voal neliniștitor, o umbră de sentimente funeste. Așa-numita «Politică de Vecinătate Europeană» (European Neighbourhood Policy) se află, dintr-o dată, în fața unei provocări pentru care nu pare

să fie pregătită. Federația Rusă anexează teritorii, modifică granițe, relativizează valabilitatea unor tratate internaționale. Uniunea Europeană încearcă, alături de Statele Unite, să țină lucrurile sub control, evitând escaladarea conflictului prin intervenție diplomatică și prin sancțiuni economice drastice. Ucraina stă sub amenințarea unei diviziuni primejdioase și e, practic, pe cale de a fi invadată de trupe străine. Occidentul ezită, nu e întotdeauna omogen în reacții, iar Statele Unite trebuie să facă față și altor focare de conflict răspândite, epidemic, în Orientul Apropiat. Așa stând lucrurile, nu ne vor lipsi temele de dezbateră.” (Andrei Pleșu – Colegiul Noua Europă)

Sub motto-ul „Dezbateri europene la București”, vor avea loc 4 mese rotunde, care vor aborda următoarele teme: „Cum conviețuim unii cu alții în Europa și țările vecine: diplomatie, sancțiuni, război” (19 septembrie, ora 18.00, Aula BCU), „Vecinii de aproape și «vecinii» de departe ai Europei:

Federația Rusă și Statele Unite” (20 septembrie, ora 9.30, NEC), „Euro-penism și etnicitate. O reinventare a conceptului de «stat național»” (20 septembrie, ora 11.30, NEC) și „Granițele Europei: o amenințare, o zonă gri sau o «zonă de negocieră»?” (20 septembrie, ora 18.00, Teatrul Odeon).

Lista participanților la dezbateri include nume importante de istorici, politologi, sociologi sau scriitori ale căror volume tratează subiecte politice, personalități recunoscute pretutindeni în lume.

Slavenka Drakuli – considerată drept una dintre cele mai puternice voci din spațiul ex-ugoslav, Edhem Eldem – reputat istoric din Turcia, descendentul unei ilustre familii de politicieni și istorici turci, de al căror nume se leagă fondarea celor mai importante muzee de arheologie din Turcia, Richard Swartz – scriitor suedez și unul dintre cei mai importanți jurnaliști din Europa Centrală și de Sud-Est, Yaroslav Hrytsak – important istoric și publicist ucrainean, unul dintre cei

Dezbateri europene la București
19 – 20 septembrie 2014

1914-2014

Și dacă Europa eșuează?

mai apreciați analiști politici ai momentului, președintele Centrului de Strategii Liberale din Sofia, Oksana Sabuschko – cunoscută scriitoare ucraineană, sunt doar câteva dintre personalitățile care vor sosi cu această ocazie la București.

Timpuri noi

Daniel Cristea-Enache

Mihai Șora: schiță de portret

Primul lucru pe care îl observi la Mihai Șora este liniștea: o liniște interioară asociată, comportamental, cu gesturi calme, cumpănite, atent coregrafiate într-o „simplitate” îndelung lucrată. Zgomotul din jur, stridențele fonice și vizuale, bazarul oriental, hărmălaia post-revoluționară ajung, acolo unde e ora, filtrate, sublimate, curățate de zgură. Și atunci când vorbește, și atunci când tace, filozoful acesta are darul de a domestici realitatea exterioară, punându-i fragmentele și culorile în armonie.

El e un reper de echilibru într-o societate care, scoasă din chingi în 1989, face eforturi să se reconstruiască; și, într-un cerc mai larg, este un gânditor într-o lume ce se

schimbă spectaculos de la un deceniu la altul, de la un an la altul, de la o săptămână la alta.

Nimic, însă, nu pare să-l ia prin surprindere pe Mihai Șora. Nu doar că el a văzut multe; dar vrea să vadă, încă, multe altele. Iată un fragment savuros dintr-un interviu pe care mi l-a acordat, cu zece ani în urmă, pentru „Adevărul literar și artistic”: „În ce mă privește, sunt ferm convins că nici un amănunt al lumii în care trăim nu e «nesemnificativ»: uite, de pildă, faptul că un capac de canal (fontă, 1 m. diametru, cca 50 kg.) a «dispărut» pur și simplu într-o bună zi (respectiv: noapte) de la întretăierea Căii Dobanților cu Bulevardul Dacia spune fără îndoială ceva semnificativ

referitor la întemeierea etico-juridică a acțiunii de recuperare (evident: comercializată) a «fierului vechi» în România; faptul că golul de sub fostul capac a rămas pur și simplu nemarcat câteva luni bune la rând (cu riscul, de bună seamă, ca un pieton grăbit și neatent să-și rupă picioarele căzând în el), până s-a găsit, în sfârșit, cineva să văre-n groapă o creangă stufoasă, pe post de «avertisment», spune de asemenea ceva tot atât de semnificativ despre psihologia bucureșteanului (lasă că, nu mult după aceea, s-a găsit un isteț nevoie mare, care să smulgă creanga de unde fusese pusă și s-o azvârle cât colo); iar faptul că nici până-n ziua de astăzi golul nu a fost acoperit cu un alt capac spune ceva dureros de semnificativ despre administrația românească în general și despre consistența instituțională a primăriei bucureștene.”

A doua însușire asumată intim și devenită una cu subiectul cunoscător este curiozitatea. Cărturarul a găsit un mod unic de a armoniza cititul cărților cu lectura oamenilor și a faptelor. Biblioteca și Lumea, textul și omenescul, sunt procesate, la modul interrogativ și

reflexiv, cu un interes niciodată tocit, mereu proaspăt și viu. ora este un bătrân tânăr și un înțelept care știe savoaarea ascuțită a „naivității”. Atenția, interesul, curiozitatea pură îl duc spre tot ceea ce se întâmplă și așteaptă, de la el, un sens unificator.

Am citat de mai multe ori unor studenți iubitori de literatură vorba memorabilă a lui Șora, întrebând o dată, de asistentul care eram, cum să explic mai bine diferența fundamentală dintre Mozart și manele, dintre Shakespeare și cutare autor negustor contemporan de nimicuri colorate. M-a ascultat cu atenție, a gustat înflăcărea mea, și mi-a răspuns scurt: „Le putem spune așa. Shakespeare poate integra manelele, dar manelele nu-l pot integra pe Shakespeare”. Se putea da un răspuns mai bun? Greu de crezut.

Mihai Șora este unul dintre puținii gânditori români care, având un proiect, îl deschid spre tot ceea ce îl poate reformula și îmbunătăți. Amploarea și dificultatea progresivă a proiectului nu-l sperie; iar durată lungă în care el se înscrie (și care, de asemenea, contrastează cu timpii scurți și găfâii ai altora)

oferă garanții în afara generațiilor. Scrisul lui Șora este impregnat de prezent și totodată profund atemporal. E individual și în același timp un bun social. Acoperă cu răbdare toate nivelurile, până la cel macro. Citindu-l, capeți răspuns la întrebările de azi și îți articulezi mai bine interogațiile de mâine. Iar „adevărurile” de ieri își capătă ghilimelele cuvenite.

Deschiderea filozofului spre ceilalți ar putea fi o poză: și așa și este, la spirite cu oroarea vulgului și cu seducția propriei măreții. La Mihai Șora, această deschidere este o axă: a scrisului și a vieții sale „obișnuite”, deopotrivă. Biblioteca ideală imaginată de cărturar este o bibliotecă pentru toți – și nu e o simplă coincidență că Șora a făcut programul unei colecții cu acest nume ce a hrănit, intelectual, generații și generații de cititori.

Citindu-l și văzându-l pe Mihai Șora, ascultându-l cu atenție chiar și atunci când tace, bucurându-te, pur și simplu, că un asemenea om există, îți vine să iei istoria filozofiei și s-o răstorni revoluționar.

Filozoful nu mai trebuie alungat din Cetate.

Ice Bucket Challenge: cât de rău este „narcisismul caritabil“?

După cum știți, în luna august întreaga planetă a fost cuprinsă de nebunie. Mii și mii de oameni, de la vecini la vedete, au început să își toarne găleți cu apă și gheață în cap, nominalizând alte trei persoane care să facă același gest. Totul a fost filmat și postat imediat pe YouTube sau Facebook. Scopul? O cauză nobilă: atragerea atenției asupra ALS (Scleroza laterală aminotrofică sau boala Lou Gehrig) și strângerea de bani pentru asociația care „luptă“ cu această boală.

La mai bine de la o lună de la debutul acestei nebunii Ice Bucket Challenge, trăgând linie, se pare că întreaga campanie și-a atins scopul. Asociația ALS a anunțat că a strâns peste 15 milioane de dolari pentru scopurile ei, de nouă ori mai mult decât ar fi strâns în mod normal, în aceeași perioadă.

Un scop nobil a fost atins. Numai că există multe alte persoane care nu au fost prea mulțumite.

„Caritate? Nici vorbă! Este mai mult exhibiționism *social media*, goană după atenție decât filantropie!“, scrie „The Telegraph“. Iar revista digitală „Vice“ subliniază: „Sunt multe lucruri în neregulă cu Ice Bucket Challenge, dar cel mai

deranjant aspect este că totul este, de fapt, narcisism mascat în altruism. Și, pe măsură ce arșița verii se domolește, iar apa cu gheață nu te mai răcorește, oamenii vor uita cu desăvârșire de ALS: E foarte trendy să afirmi că îți pasă, numai că trendurile și modelele dispar!“.

Din acest punct de vedere, „Vice“ nu este prea departe de adevăr. Vedeta TV americană Steve-O comenta, într-o postare pe Instagram, că foarte multe celebrități și-au turnat găleți cu apă în cap, dar au omis să menționeze și cauza nobilă pentru care o fac. Totul a fost doar o nouă modalitate de a ajunge în centrul atenției.

Ice Bucket Challenge este doar un exemplu a ceea ce mulți numesc „narcisism caritabil“. Cei mai mulți narcisiști sunt generoși, scrie „Psychology Today“. Fiindcă, spune dr. Sam Vaknin în cartea *The Misanthropic Altruist*, actul caritabil alimentează sentimentul de atotputernicie al narcisistului, grandomania sa și disprețul pentru ceilalți și rămâne un mod de a exercita un control asupra beneficiarilor acestor acțiuni altruiste.

Narcisismul, o adevărată „epidemie“

Ice Bucket Challenge înseamnă însă ceva mai mult. „BBC Future“ îl citează pe prof. W Keith Campbell de la Universitatea Georgia care susține că această acțiune mediatică își are, de fapt, rădăcinile în faptul că, în societatea de astăzi, „narcisismul nu este numai dominant, ci a devenit o adevărată «epidemie»“.

Campbell și colegii săi au analizat atent cultura vestică a ultimelor decenii. Ei susțin că, de la emisiunile reality TV la cumpărăturile foarte scumpe și la chirurgia estetică, „pur și simplu nu ne mai săturăm de noi înșine“. Într-un alt articol publicat de American Psychology Association, Campbell și

colegii săi au analizat versurile melodiilor populare din perioada 1980-2007 și au arătat cum ele oglindesc acest trend. „Au crescut semnificativ referirile la sine și la comportamentele antisociale și au scăzut trimerile la grija pentru ceilalți, la interacțiuni sociale și la emoții pozitive“, se arată în articol.

„În forma ei ideală, caritatea este o experiență a smereniei: să sacrifici ceva pentru a-l ajuta pe un altul“, scrie „Big Think“. „Dar ALS Ice Bucket Challenge a demonstrat că, în ziua de azi, a fi caritabil înseamnă să ai grijă că toți prietenii și toate cunoștințele tale află ce persoană generoasă ești. Pentru ofițerii de presă ai celebrităților aceste nebunii caritabile reprezintă oportunități de PR pentru clienți, numai că, la un nivel mai mic, aceste «nebunii» au devenit și pentru noi astfel de ocazii de a ieși în evidență. În asemenea cazuri, e evident că scopul justifică mijloacele. De ce ar fi rele un selfie sau un video pe YouTube dacă acestea aduc milioane de dolari pentru cercetarea medicală?“

Există, astfel, numeroase avantaje ce pot deriva din acest „narcisism caritabil“. Un rău necesar. Dar asta, scrie „BBC Future“, nu anulează faptul că o cultură a

narcisismului nu pune mari probleme. Astfel de campanii duc la o „supersimplificare“ a problemelor reale.

„Ice Bucket Challenge reprezintă punctul culminant al «activismului de tip hashtag», comentează „The Vice“. „În loc să facem cu adevărat ceva doar *pretindem că facem*, postând totul pe Facebook. Cauzele nobile precum Ice Bucket Challenge se transformă într-o admirație *social media* a propriului buric. Dar trebuie să vezi și ce se întâmplă cu aceste cauze devenite virale după ce scade numărul vizionărilor pe postările tale. Fiindcă, da, problemele sociale continuă și după ce încetezi să le dai like.“

Pe de altă parte, a-ți măsura valoarea numai prin prisma vizibilității tale sociale nu este foarte sănătos, după cum arată David Zweig în cartea *Invisibles: The Power of Anonymous Work in an Age of Relentless Self-Promotion*. „Trăim într-un mediu în care stima noastră de sine depinde numai de recunoașterea celorlalți“, crede David Zweig. „Poate că ar fi bine ca, pe termen lung, acțiunile noastre să fie motivate de ideea a ceva mai mare și mai important decât noi înșine.“

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL AL ORCHESTRELOR RADIO
EDIȚIA A II-A

PRODUCĂTOR ȘI ORGANIZATOR:
Radio România
20-27 SEPTEMBRIE 2014
SALA RADIO

20 FINNISH RADIO SYMPHONY ORCHESTRA DIRIJOR: JOSHUA WEILERSTEIN SOLIST: JONATHAN BISS PIAN	23 PRAGUE RADIO SYMPHONY ORCHESTRA DIRIJOR: ONDREJ LENÁRD SOLIST: HORIA MIHAIL PIAN	26 ORCHESTRA NAȚIONALĂ RADIO DIRIJOR: CASE SCAGLIONE SOLIST: ALEXANDRU TOMESCU VIDARĂ
21 ORCHESTRA NAȚIONALĂ RADIO DIRIJOR: CRISTIAN MANDEAL SOLISTĂ: KATARINA JOVANOVIĆ SOPRANĂ	24 STUTTGART RADIO SYMPHONY ORCHESTRA DIRIJOR: STÉPHANE DENÉVE SOLISTĂ: RUXANDRA DONOSE MEZZOSOPRANĂ	27 ORCHESTRE NAȚIONAL DE FRANCE DIRIJOR: VASSILY SINAISKY SOLIST: VADIM GLUZMAN VIDARĂ
22 PRAGUE RADIO SYMPHONY ORCHESTRA DIRIJOR: TIBERIU SOARE SOLIST: JAN SIMON PIAN	25 STUTTGART RADIO SYMPHONY ORCHESTRA DIRIJOR: STÉPHANE DENÉVE SOLIST: NIKOLAJ ZNAIDER VIDARĂ	

Biletele sunt disponibile pe bilete.ro, în oficiile Popiei Române, în Magazinele Imediu semnalizate Bilete.ro, în Magazinele Germanos și la Casa de bilete a Sălii Radio

www.radiofestival.ro
www.facebook.com/radiio.festival

Cartea de dezvăluiri care a bulversat piața franceză

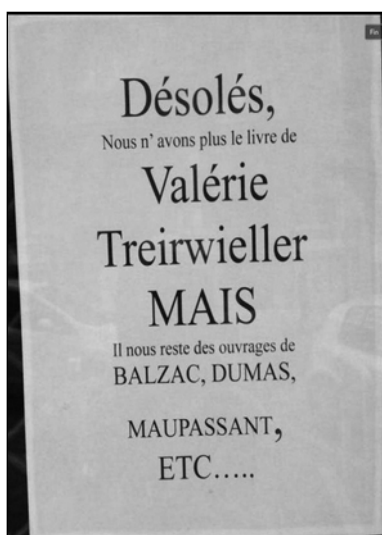
Volumul în care Valérie Trierweiler, fosta tovarășă de viață a președintelui francez Hollande, își răzbună mândria rănită de brusca ei înlocuire cu actrița Julie Gayet, a bulversat „la rentree litteraire” în Franța.

Volumul *Merci pour ce moment* „merge” foarte bine pe piață. Numai în prima zi, la Fnac, cartea s-a vândut în peste 15.000 de exemplare, cel mai bun demaraj de vânzări din ultimii cinci ani, detronând chiar celebrul *50 Shades of Grey*. La fel pe Amazon. Editorul cărții se aștepta la acest succes, așa încât *Merci pour ce moment* a fost tras într-un tiraj de 200.000 de exemplare, un tiraj foarte mare. Dintre care, în numai patru zile, s-au vândut 145.000! Numai un singur autor al toamnei, Amélie Nothomb, și-a

„permis”, un tiraj similar pentru noua ei carte, *Pétronille*.

În fața unui asemenea „desant”, editorii, dar și librării au intrat la idei și au început să se teamă că asemenea succes va face o concurență acerbă volumelor „serioase” programate să apară în această toamnă. Unii nu cred. „Cartea lui Valérie Trierweiler nu se adresează publicului care cumpără în mod obișnuit literatură”, spune în „Le Figaro” David Vincent, librar și fondator al Éditions de L'Arbre vengeur. „Cei care cumpără cartea intră în librărie doar pentru acest volum. Noi ne comportăm ca și cum cartea lui Trierweiler va paraliza vânzările de toamnă. Dar, de fapt, pentru noi cea mai importantă apariție a zilei este ultimul volum al lui Murakami.”

Alții nu văd lucrurile la fel și unii librari refuză să comercializeze cartea doamnei Trierweiler. „Librăria noastră nu are vocația de

a deveni o mașină de spălat în public rufele murdare ale doamnei Trierweiler. Nu mai avem cartea lui Valérie Trierweiler, dar avem, în schimb, cărți de Balzac, Dumas, Maupassant. Mulțumim pentru înțelegere”, sună mesajul expus în unele librării franceze.

Ultimul album U2, gratis pe iTunes

Mărti, la prezentarea oficială a noilor produse Apple, formația U2 a anunțat că noul lor disc, *Songs of Innocence*, a fost pus gratuit la dispoziția publicului pe iTunes, înainte de lansarea discului „fizic” ce va apărea pe rafturi abia pe 13 octombrie.

Songs of Innocence este descris pe site-ul oficial U2 drept un soi de „autobiografie muzicală”. El conține 11 melodii noi influențate de muzica rock și punk a anilor '70, piese ce „explorează temele familiei și descoperirii”.

Ziarul „New York Times” crede că oferirea gratuită a noului disc reprezintă, de fapt, o tehnică de marketing foarte bine pusă la punct de către Apple, casa de discuri Universal și managerul grupului, Guy Oseary. Deși Apple nu a precizat aranjamentul financiar negociat cu U2, cotidianul american susține că celebra firmă s-ar fi angajat să asigure formației o campanie de marketing în valoare de 100 de milioane de dolari.

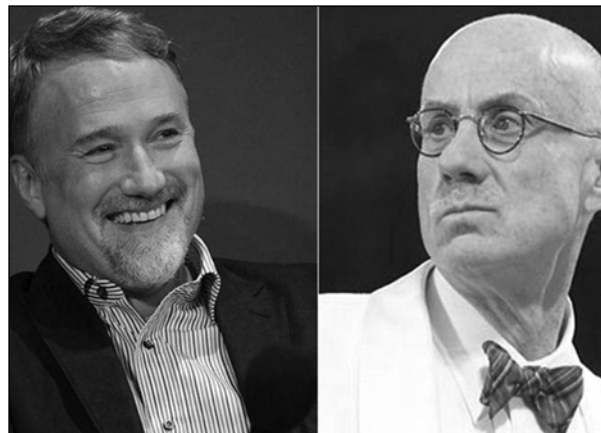
Fincher-Ellroy, parteneriat TV sau zvon?

De când a produs și regizat popularul serial *House of Cards* se pare că lui David Fincher a început să îi placă să lucreze pentru micul ecran.

Un zvon tot mai insistent care circulă pe internet dă drept aproape sigură o viitoare colaborare între regizorul lui *Seven* și autorul James Ellroy, care ar putea realiza împreună, pentru HBO, un serial polițist în maniera lui *L.A. Confidential*.

Nimic nu este confirmat oficial, însă experții spun că o astfel de serie s-ar înscrie în „politica de excelență a postului HBO”. În plus, un astfel de proiect ar fi logic în condițiile în care între HBO și Netflix se desfășoară un adevărat „război al audiențelor”.

Fincher și Ellroy încearcă de mai mulți ani să lucreze împreună – la un moment dat, Fincher a încercat să adapteze *Dahlia Noir*, dar proiectul nu s-a concretizat.

Pagini realizate de Dragoș Cojocaru

Mel Brooks pentru eternitate, cu un deget în plus

Celebrul regizor american și-a lăsat amprente în ciment pentru obligatoria imortalizare pe Hollywood Walk of Fame, dar, farsor înăscut, a vrut ca acest moment să fie și mai greu de uitat: și-a „grefat” cu această ocazie un deget suplimentar, astfel încât amprenta lui intră în eternitate cu 11 degete. El stă astfel alături de celebrul Mickey Mouse a cărui amprentă are numai opt degete.

Actor, scenarist și regizor, Mel Brooks s-a deplasat de la New York la Hollywood pentru această ceremonie prilejuită de aniversarea a 40 de ani de la premiera excelenței sale comedii *Frankenstein Junior*, film nominalizat în 1974 la Oscarul pentru cea mai bună adaptare.

e-BOOK-uri POLIROM și CARTEA ROMÂNEASCĂ

915 de titluri disponibile

www.polirom.ro

Proiect realizat în colaborare cu

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 4, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Senior editor: Lucian Dan Teodorovici

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncț: Anca Baraboi

Tehnoredactare: Adina Ciocoiu

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Bobi (Fără zahăr), Dragoș Cojocaru, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Florin Lăzărescu, Luiza Vasiliu.

Carte:

Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu, Codrin Liviu Cuțitaru, Daniel Cristea-Enache, Florin Irimia.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. Teatru: Oltița Cîntec.

Caricatură: Lucian Amari (Jup).

Grafică: Ion Barbu.

TV: Alex Savitescu.

Actualitate: Robert Bălan, R. Chiruiță, Georget Costiță, Veronica D. Niculescu, Ioan Stoleru, Elena Vlădăreanu

Publicitate: tel. 0232/ 252294

Distribuție: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

Abonamente: tel. 0232/214100

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA

Luiza Vasiliu

Cineva

E dimineată, 10 dimineată, toată casa doarme. M-am mutat aici de la 1 august, și de-atunci așa e în fiecare dimineată. Mi-am făcut o cafea, mai lenevesc puțin cu obloanele trase, mă gândesc la Miranda July. I-am văzut primul film când m-am îndrăgostit a doua oară-n viață serios de tot, al doilea când am mers prima dată la Berlin, am cunoscut-o când am mers prima dată la New York. Autograful de la ea a dispărut într-o zi, inexplicabil, de la mine de pe frigider. Îmi place de Miranda, îmi place stângăcia ei, felul candid și hotărât de-a sparge realitatea în mii de bucățele. Ca să facă puțină agitație în jurul celui de-a treilea film al ei, a inventat o aplicație pentru iPhone: Somebody – „Când nu poți fi acolo, poate altcineva! Trimite-i prietenului tău un mesaj... un străin îl va livra verbal! Sau poți livra mesajul altcuiva! Somebody funcționează când o gramadă de oameni din aceeași zonă descarcă aplicația, așa că invită-ți prietenii!”. Mecanismul e următorul: scrii un mesaj pentru cineva, utilizatorii aplicației din zonă îl văd, altcineva îl preia, se duce la adresa cineva-ului și i-l spune întocmai. Sigur, pentru aplicația asta trebuie să ai puțin curaj și chef de-a da nas în nas cu străinii. Trebuie, poate, să fi făcut parte din trupa de teatru a liceului. Wired și-a dat deja cu părerea: e vorba de un experiment social. E și asta, e și ieșirea din zona de confort a ecranului de laptop sau telefon, e și schimbarea rutinei „write text-press send”. Cum ar fi dacă eu, cum stau acum și-mi beau cafeaua pe Strada Viitorului din București, i-aș scrie unui băiat pe care l-am cunoscut la Istanbul și i-aș zice că mi-ar plăcea să mergem împreună la un concert Brazzaville la Sankt Petersburg? Și atunci, cineva din Istanbul care ar avea Somebody pe telefon s-ar duce la Abdul și i-ar spune cuvânt cu cuvânt ce-am zis eu. Abdul ar răspunde nu sau poate da, nici nu mai contează, important e că cineva a dat corp cuvintelor mele și a trecut Bosforul ca să vorbească cu un străin. Uneori, asta e absolut suficient.

ISSN 1584-8272

9 771 584 8 7000 451

„Vine tata, fugiți!” Scene de violență conjugală în ritm iambic

Film

Iulia Blaga

N-am ajuns la conferința de presă ca să aflu de ce *Kyra Kyralina* se scrie cu „k” și „y” în filmul lui Dan Pița. Alte nelămuriri nu aveam. Filmul preia replici din proza lui Panait Istrati, nu și spiritul ei. E ca un teatru radiofonic – mai ales în scenele în care apare Mircea Rusu în rolul tatălui, exprimând îngroșat, cu trei octave în plus, ceea ce filmul nu reușește să sugereze fără efort.

În mod paradoxal, scenariul se ține aproape de proza lui Istrati – o să găsești replici întregi mutate din carte pe ecran –, dar, cu toate astea, pe ecran sună ca și cum ar fi fost scrise special pentru film, ca să pară retro, și nereușind decât să pice strâmb: „Om rău și plin de venin (...), om smintit și rău, te blestem să iubești pe cine te urăște și să urăști pe cine te iubește”. Sau: „N-am reușit niciodată să înțeleg dacă mama a început să-l înșele pe tata pentru că mânca bătaie sau tata a început să-l bată și din pricina asta mama-l înșela”.

Există o permanentă neconcordanță între stilul vizual nostalgic al *la television roumaine*, cu filmări în oglindă ale Chirei (Iulia Cîrstea)

și Chiralinei (Iulia Dumitru) dansând în *ralenti* (deși sunt, pe de altă parte, destule cadre reușite – imaginea e a lui Dan Alexandru), și replicile care trimit și la genul minimalist („Uite, Cosma, a fost după marfă. Ia zi, ce fac copiii?”, întrebă fratele mamei, jucat de Florin Zamfirescu, cu o pălărie de cowboy pe cap) și aceste exprimări sentențioase precum „Ce-a fost va mai fi fost, toate la timpul lor”, luate ca atare din proză.

Povestea din film parcă se desfășoară și ea în afara timpului, într-un trecut incert unde trebuie să ți se spună că anumite personaje sunt turci sau greci ca să îți dai seama de asta și unde eroii băntuie printr-o geografie utopică, ireală, ca dintr-un fantasy, cum e pădurea prin care se plimbă Dragomir (Ștefan Iancu) și Chira după ce mama lor a fost schilodită de tată și a fugit în lume, și în care pădure apar diverse personaje. Sună a citat din *Concurs*, dar într-o convenție care aici nu funcționează.

Așa cum e înfățișată în scenariul scris de Ioan Grigorescu și Dan Pița, nuvela *Chira Chiralina* exprimă – ca să vorbim ca la școală – violența conjugală și destrămarea unei familii cu probleme. Tatăl coleric o bate pe mamă și pe cei doi copii, iar după ce mama își ia câmpii, fata se face prostituată, iar băiatul e sedus de un pedofil și ajunge nu doar homosexual, dar și fumător!! Scenariul folosește multe flashback-uri, punctul de plecare fiind Dragomir matur (Corneliu Ulici) care își povestește în scris viața, așezat la masa lui de brad, purtând multe inele pe degete (și

Istrati pomenea de inele) și, bineînțeles, fumând ca turcul Nazim efendi, corupătorul de minori.

Ai putea vedea o încercare a scenariului de a aduce în prezent povestea. Poate doar inconștient, cineastul reinterpretează textul exprimând prin el lipsa proprie de aderență la prezentul pe care îl consideră corupt, sub nivelul trecutului. Tinerii de azi, așa cum e acuzat Dragomir de unchiul său Ilie (Florin Zamfirescu) pe patul de moarte, într-o scenă de un penibil apoteotic, sunt seduși de „tot ce lingusește”, de „dorințe deșarte”. Scena e într-un crescendo ridicol nu doar din pricina regiei și a interpretărilor, ci mai ales pentru că forțează un deznodământ neașteptat pentru o poveste care, dacă nu știai textul, nu puteai bănui că duce undeva. „Te-am chemat pentru

că sunt nemulțumit de tine pentru că ești un desfrânat și nu ții cont de lumina din sufletul tău. (...) Ai trăit cu femeii, dar mai cu seamă cu bărbați. Ți-ai bătut joc de trupul tău și n-ai ținut cont de nimeni dimprejur”, îi spune unchiul eroului, horcăind tot mai amenințător și întinzându-se după un ultim gât de băutură. „Deșertăciune e totul și goană după vânt”, mai aflăm, iar finalul cade trist și ud peste această reinterpretare rigidă a unei proze interesante mai ales prin ce sugera și prin libertatea cu care autorul ei se mișca prin lume. Redus la carcasa cuvintelor, farmecul lui Panait Istrati se spulberă ca cenușa în vânt.

Kyra Kyralina, de Dan Pița. Cu: Iulia Dumitru, Iulia Cîrstea, Corneliu Ulici, Ștefan Iancu, Mircea Rusu, Florin Zamfirescu, Constantin Florescu

Voi n-ați întrebat
FĂRĂ ZAHĂR vă răspunde

Bobi

Foame de tradiție

Recent am aflat că se înăspresc condițiile în care un produs alimentar poate căpăta titlatura de produs tradițional. Lucru care într-un fel mă bucură, că prea dădeam bani pe niște chimicale boite frumos, din dorința de a simți din când în când gustul copilăriei trăite la țară, în ograda bunicilor, precum și a inevitabilelor efecte gastrointestinale produse de acesta. Da, stimați producători, dacă vreți să vă bucurați de această etichetă și să-mi beliti portofelul pe dinăuntru, conformați-vă.

Aș plăti cu drag cinj' de lei pe un

kilogram de cărnați de porc tradiționali, dar să știu sigur că sunt produși ca la bunicul în pragul șurii.

În primul rând, porcul să provină din maturizarea unui godăcel cumpărat direct din gospodăria unei vadane credincioase și adus acasă într-un sac de rafie, pe căruciorul pentru butelii. Vadana să fie neapărat ortodoxă.

Cotețul în care crește porcul trebuie să fie manufacturat din scânduri vechi, iar acesta să fie situat la maxim doi metri de veceul tradițional din fundul curții, astfel încât

animalul să simtă mirosurile și să aibă tot timpul poftă de mâncare. Este interzisă cu desăvârșire betonarea stabilimentului, pentru că în acest mod șobolanii nu ar mai putea pătrunde de dedesubt și, pe cale de consecință, godacul nu-și va putea dezvolta un sistem imunitar puternic specific luptei continue cu mușcăturile de guzan. Fecalele se vor curăța cel mult o dată la două săptămâni, doar în stare de ebrietate, aplicându-se animalului câte cinci lovituri cu coada lopeții, lovituri însoțite de rostirea cu voce tare a expresiei „hoarta, belitule, biserică mă-tii!”.

Modul de sacrificare a porcului este extrem de important, putând face la rândul său diferența dintre un cârnaț tradițional și unul fals. Este necesară alcătuirea unei comisii de sacrificare, formată din

proprietar, un cumnat, un cumătru și doi vecini, care se vor întâlni la ora șase dimineată, se vor îmbăta și vor adormi. Apoi, în jurul orei zece, membrii comisiei vor țâri porcul în afara cotețului și îl vor imobiliza cu funie de cânepă naturală, iar unul dintre ei (de obicei cumătrul) va înfige în beregata dihaniei un cuțit cu lama de minim 23 de centimetri.

Este musai ca porcul să se zbată, să se elibereze și să alerge circa șapte minute cu cuțitul în gât, fapt care va conferi cărnii frăgezime și gust dulceag.

Carnea se toacă și se amestecă cu slănină în părți egale. Se adaugă sare mare, usturoi și cimbru, apoi se mai lasă în soare, circa trei ore, pentru a incorpora cât mai multe muște. Ele sunt cele care vor da secțiunii de cârnaț aspectul tradițional de boabe de piper.